

Roma

Pauloac yaizé ac.

¹ Kristo Yesuac welen qe qe icya,* ni Paulo imi, Anutuac buña suruc hiabiawac méliméli ic wammañ niñac nuruma gésinéjec. ² Buña suruc hiabia imi, Anutunéj kua meme ichéra kuagina mema eñeya naña niñac i ménda hicñiyec nec kiwi téréyaiguc sisipac ac wañ nénécmiyec imuac héla wanzac. ³ Naña imi mia baec séwiiguc Dawidiac qeli wamma hicñiyec. ⁴ Wañu téré Uñayaiguc† imi humuc ic sugina iguc nec muñguc qelima yarec. Yaru imuac kuhanéj énézéyu hémma Anutuac naña wanzac imi ninzéngé migic. Imi mia Kristo Yesu. ⁵ Iwac murunec neñañ goi héihéi zéma Yesuac Méliméli icac ai buña mema iwac qac buña niñac ic enia ionac suginaiguc ai meni ninzéngéma niñtoho wañanzu. ⁶ Ini acguc ionac sugina iguc nec Yesuac buñawac unuru énécmimia.

⁷ Roma ama areña yandaiguc Anutuac niñsoroc héra, héihéré énécmimia, zéma météré énécmimia, moczoñ yanda onac muru; Anutu Mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéj he énécmimac.

Paulonéj Roma ama areña yandaiguc kemañac zé niñec.

---

* **1:1:** Girik aciguc; dulos, ic imi miñinanéj boña meyu eñeya kuc buña méj ménda késa kecma miñinawac ara sac tohoma kecañec.

† **1:4:** Uña Téréya.

⁸ Walac imi ninzéh ninzéh ginawac surucyanéh baec séc saima kenzac imuac buña nimma Yesu Kristoac qaraiguc ni Anutuna ewa hia ac ézézua. ⁹ Nañawac buña suruc hiabia imuac qeriaiguc qeri uñananéh welej qemianzua Anutu inéh mia acna yomuac héipuc wanzac. Ni zéwelec wañanzua séc ménda misimanec onac qacgina olomma zéanzua. ¹⁰ Wañu deguc tetecgiaiguc Anutuac ewa siñ heyu onac muru hahayawac héna imi méñac méñ méwéréngé némmac niñac nalé séc zéwelecanzua. ¹¹ Inicmanñ niñ wañanzua imuac héna imi qeri uñawac sese téréya méñ ewa hiawac énécmima ewa qerigina meseli énécmimanñ niñac imuhuc wañanzua. ¹² Imuhuc wamma sugcinaiguc kecma neñañ ninzéh ninzéh ninanéh meseli amuwññ niñac. ¹³ Dacmuna hécna, ni hatac sasala onac muru hamañ zé wañi imi ini ménda nimmanec kecmu niñac ménda wanzua. Imi mia ic enia ionac sugcinaiguc hicñianzac éséc nec onac sugcinaiguc imuhucyanec héla mihicñimañ niñac wañanzua héna imuac mia. Wañu suraiguc héna méñ ménda béréngé néñanzac. ¹⁴ Ni imi Girik ac zézé ic zéma tosara, niniñginaguc zéma niniñgina qahac momac yanda, buña suruc hiabia énézémañac taséna henénzac. ¹⁵ Héna imuac niñac ni Roma baeciguc keczu onac muru acguc buña suruc hiabia zéau énécmimanñ niñac siñna kuney yanda henénzac.

*Buña suruc hiabia imi Miñ
Kewuac kuha.*

16 Buṇa suruc hiabia imi mia Anutuac kuha, ninzéh ninzéh ic aṅgéh tiénécmimiawac buṇa. Walac imi Yuda ic ionac, duṇa imuhucyanec Girik ic ionac, imuac niṅ ni imuac gamuna ménda niṅanzua, 17 Ic solañ a imi ninzéh ninzéh anéh kekecyaguc kecanzac kiwi imuhuc ooyawac hezac séc, ☆ buṇa suruc hiabiaiguc imi Anutuac haka solañ anéh winiṅu hicṅima hezac. Héna mén igit nec qahac néh ninzéh ninzéh igit nec hénima kemma ninzéh ninzéh igit keṅkecni solañ zénéncmimac.

Ic embac ieneṅ Anutugina andé qema siṅiyanda qeriaiguc kereṅgic.

18 Haka birianéh ackuazéc héla hédacgéanzu ionac haka eeya qahac hénia hénia zéma haka biria hénia hénia niṅac Anutuac qeri gericnéṅ kuruméh igit nec wininiazac. 19 Anutunéh eṅeya hénia mewinini éncmiyec imuac niṅac Anutuac hénia ya hia nimmuac séc wanzac imi winiṅu hezac. 20 Baec kuruméh hicṅiyec nec Anutuac kuha hémbénaṅa zéma iwac hénia saṅa iminéṅ iwawai zéyu hicṅiyec imuaru solañ anec wininiyu hémma niṅasariwiṅac séc, imuac niṅac ic embac imi eneṅ héikeṅzé héihazé wammuac séc qahac. 21 Anutuac hénia niṅtegit maguc kiléh eeya ménda héimima ewa hia ac ménda zémima néwécgeṅa niniṅginanéṅ nimma nimbipigic héla qahac waṅu, siṅi tunumaṅnéṅ ewa qerigina sécgé éncmiyec. 22 Waṅu eṅaoc nec niṅtegit qinṅtegit ninaguc zégic, néh ewa soho ic waṅgic. 23 Imuhuc wamma Anutuac edamuya ménda houhouya imi

---

☆ 1:17: Hab 2:4

melemma méraginanéh megic, ic me, yaŋ qesi me, nei me, mokoleŋ houhouya ionac irecgina tanec waŋec.

Ic ieneŋ Anutu andé qema haka ménda wawaŋa imi waŋgic.

²⁴ Imuac niŋac Anutunéh kaiseroac siŋ biria zéma kaiseroac siŋsiŋiguc wai énécmiyu eŋaocnec séwigina mebiri amudacgic. ²⁵ Imi mia ieneŋ Anutuac ackuazéc héla imi melenjic ikora wandaru, kekec Miŋina imi andé qemima iwawai zéyu hicŋigic imuac mia siggé énécmima mepési énécmigic. Néŋ kekec miŋina iwac muru mepé qepési hehe seli hema emma hemac, hélacnec!

²⁶ Hénia imuac niŋac Anutunéh wai énécmiyu ewa siŋsiŋ gamuyaguc imuaru kecanzu. Imi mia embac hécgina ieneŋ acguc eu iniŋac haka hezac imi sigima ménda wawaŋaiguc kereŋdacgic.

²⁷ Ichécgina imuhucyanec ewa siŋsiŋ birianéh geric bélaŋa ésécnec onoyu embac hécginawac héna imi waima ic eŋaocnec haihaka gamuyaguc wamma tasia wawaŋa meme biria imuac sécyá melenj énécmiyu séwiginaiguc medacgic. ²⁸ Waŋu ieneŋ niniŋginaiguc Anutu aŋgéh tiwiŋ niŋac ménda waŋgic. Imuac niŋac Anutunéh ewa sohoginawac wai énécmiyu haka ménda wawaŋa imi waŋgic. ²⁹ Imi mia kápésic wawaŋa biriŋqiria yomuhucya; kaižiliweŋ, hémbaoc, ewa siŋ biria, nimbupuc, unuhumuc, zééŋ zéma, ikoc, manam batuc, kuakisaŋ biria, ³⁰ andélukuc ac, Anutuac niŋ mézétiti, mema titi, tétéc qeŋe, séwi eŋeŋ, haka biria niŋareŋ wawaŋa, neŋgoc maŋgocac ac qeŋe, ³¹ niŋ sohosohoya, ménjzé ménjzéya, wésé

niniŋ qahac, goi héihéigina qahac. ³² Anutunéŋ wawaŋ meme imuhucya wanŋu imi humucac buŋa qeéncmiyec imi niŋtegicmaguc kileŋ eŋacnec sac ménda wamma imuacnec toroqema alahécgina tosia areŋ imuhucya waŋgic inicma imi hia zéma héipuc waŋ énécmianzu.

2

Anutuac gésigési ai imi solanŋ dindiŋa.

¹ Gi acguc haka imuhucya waŋanzaŋ imuac niŋac ic méŋac niŋgési mima zézaŋ gésigési acga iminéŋ mia geŋgac késpedesca zétecgézac. Hénia imuac niŋac zégési niŋgési ic gi imi geŋga késpedesca musaŋgémaŋ zé héikenzé héihazé wambésémaŋac séc qahac. ² Haka imuhucya waŋanzu ionac muru Anutuac gésigési ai imi ackuazéc héla méndacma waŋ énécmianzac imi neŋaŋ ninziŋ. ³ Ic embac tosara haka imuhucya waŋanzu imi zégési énécmimaguc geŋga acguc haka imuhucya waŋanzaŋ. O, baec ic gi, geŋ ninna Anutuac gésigési ai imuac hia qiziziŋgéma kembésémaŋac tanec wanzac me? ⁴ Imi qahac wanzaciguc, Miŋ Kewunéŋ gi ewa qeriga melembésémaŋ niŋac goi héihéi kuaya qeqeya waŋgémma qindiŋi géhanzac imi ménda niŋtegicma goi héihéiya zéma gum bénzénzéŋa zéma mambéc kekecy a iminéŋ sécgégéŋu hémma zédesi wammizaŋ gezaŋ? ⁵ Ewa seliga zéma ewa qeriga ménda melenŋ melenŋa imi méndacma Anutuac gésigési ai solana zéma qeri gericya wininimac nalé imuaru qeri gericya imi mihicŋimaŋ zé geŋgaocnec

metocgona enanzac me? ⁶ Anutunéh wawan meme wananzac imuac séciguc icya icya tasia melej énécmimac. ⁷ Nanşelima haka hiabia wamma kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma iwawai ménda houhouyawac mihicjiwiñ zé wanzu ionac imi kekec hehe selia énécmimac. ⁸ Névécgeña eñañ ewa siñ niñac wamma ackuazéc héla imi andé qema haka biria méndacma wammu ieneñ imi qeri biric zéma niniñ biric mihicñimu. ⁹ Icyá icya haka biria wammu séc qeri uñagina imi zéra béra zéma yéwéri ginaguc wammu. Wanu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹⁰ Wanu néwécgeña icya icya haka hiabia wammu séc imi kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma luaenéñ he énécmimac. Wanu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹¹ Anutuac gésigési imi solañ imuac séwíac wamma kenkésa hakésaya qahac. ¹² ic enia kecma késpedes wanzu ieneñ héna ac qahac humucac buña wandacmu. Wanu héna acginaguc késpedes wanzu ieneñ héna ac imi méndacma zétecgé énécmimac. ¹³ Anutuac kiwaiguc imi héna ac gezacginanéñ sac niñanzu imi onac qahac, néñ héna ac tohoma wananzu imi onac sac solañ dindiña zé énécmimia wammac. ¹⁴ Ic enia ieneñ Anutuac héna ac ménda nimma eñañ ewa qeriginanéñ qindiñi énécmiyu héna acac séc wanzuiguc imi héna acgina qahac kilen eñeyaocnec eñañ héna ac ésécnec wamma keczu. ¹⁵ Ic imuhucya ieneñ eñañ ewa qeriginaiguc

baecac héna ac ooyawac hezac imi tohoma wanjic kekecginaiguc wininianzac. Wanu enan ewa qeriginanén aciguc opoc amugic imuhucyanec ac bakia melemma zésolanani amuanzu. ¹⁶ Imi mia, buña suruc hiabia zéau énécmianzua imuaru hezac séc, Anutunén Yesu Kristo ézéyu ic embac ionac ewa qeriginaiguc ninin saña imi gési énécmimac nalé imuaru mia, imuhuc hicjimac.

Yuda ic zéma héna ac.

¹⁷ Gi qacga Yuda ic zéamuma héna ac imuaru héima namma Anutuac qeriaiguc séwi enen wamma ¹⁸ héna acnéj pakenj ac ku énécmiyu Anutuac ewa sin ninjegicma imuac ninjic, séc ménj enenja wananzac. ¹⁹ Wanu imuhuc wamma genja ninjac yomuhuc efima zéanzan; Ni kic hilic onac galengina, sinjiguc keczu ionac kifagina, ²⁰ ewa soho ic ionac mindi qindinji ic, nambérac ionac kiwi ic wanzua. Ninin zéma ackuazéc héla héna aciguc hezac imi tanecgira hénia hénia nuaru hedaczac. ²¹ Imuhuc zéma tosara ku énécmima kilenj genja imi ménda kuananzañ me? Kowu nene ménda wammu zéma zéau énécmima genjaoc kowu neanzañ me? ²² Kaisero ménda wammu zéma genja kaisero wananzañ me? Nemu irecya surema imuac ocmunjiguc iwawai haigic heyu kowu meanzañ me? ²³ Héna acac séwi enen wamma genjaoc mia héna ac imi logima Anutu gamu qeqe wammianzañ me? ²⁴ Kiwi ooya hezac séc onac haka biria ninjac Anutuac qara imi ic enia ionac sugcinaiguc zébiri qébiriyaguc wananzac.

25 Gi héná ac tohoanzañiguc séwiiguc séwi tasé hericheric hakaya imi méra gémmac, néñ héná ac imi logianzañiguc guac séwiiguc séwi tasé hericheric haka imi enómia wanzac. 26 Hénia imuac niñac imuhucyanec ic méñ séwiiguc séwi tasé hericheric ménda wañec inéñ héná ac tohoanzaciguc séwiiguc séwi tasé heric herira qahac néñ iwac niñgic séwi tasé heric heriraguc éséc ménda wammac me? 27 Séwiiguc séwi tasé heric herira qahac méñnéñ héná ac imi solañanec tohomaciguc inéñ héná ac ooyaginaguc zéma séwiiguc séwi tasé heric hericginaguc wamma héná ac logianzu ini ménda zégési énécmimac me? 28 Hénia imuac niñac séwiiguc Yuda ic imi Yuda ic héla qahac, wañu imuhucyanec séwiiguc séwi tasé hericheric imi séwi tasé hericheric héla qahac. 29 Imuac niñac ewa qeriiguc Yuda ic kekera iminéñ mia Yuda ic héla wanzac. Wañu séwi tasé hericheric imi qeri uñaguc heheya, néñ kiwi kicninanéñ hémbiñac séc imuaru ménda heheya. Wañu mepé qepési imi baec ic onarunec qahac, néñ Anutu arunec. Imuac niñac séwi tasé herichericgina imi ewa qeriginaiguc memu.

3

*Anutuac haka imi méñzé
méñzéya qahac.*

1 Hénia imi imuhuc wañu, némac nanañiguc Yuda ic wamma kekera iminéñ héla wanzac? Wañu némac nanañiguc séwiiguc asé kiwi mema kekera iminéñ eeyaguc wanzac? 2 Hénia hiabia sasala hezac. Walac imi Anutuac ackuazéc imi

nin̄kumu énécmima méraginaiguc hai énécmiyec imi mia.

³ Wañu ic tosianéñ ménda ninzén gémuiguc dimuhuc wammac? Ewa éréhécginanén Anutuac haka ménzézé ménzéya qahac imi mesohomac me?

⁴ Imuhuc wammacac séc qahac, icya icya ikocginaguc, néñ Anutu momacguc sac hélaguc wanzac. Imuac mia ac zézéya mén yomuhuc ooyawac hezac; Anutu acga zéna, hélacnec zégéngéña wammac. Aciguc gopocgic onogicbésémañac hezac.

⁵ Wañu wawañ memenina birianén Anutuac solañ dindiña mewininimaciguc dimuhuc zéwiñ? Baec ic hakanina méndacma zéwa nin̄gic; Anutunén qeri biric wañ nénécmiyu qacninaiguc mayu haka imuac nin̄ Anutu imi solañ dindiña qahac imuhuc zéwiñac séc wammac me?

⁶ Imuhuc qahac téngén! Imuhuc wammaciguc Anutunén baec ic embac dimuhuc gési nénécmimac?

⁷ Wañu ic méñnéñ acna melemmañ zé qeriyanéñ yomuhuc sumbuñ yanda nin̄keczac gezañ; Ac ikocna nin̄ac Anutuac solañ kekecyawac nin̄gic ou emma edamu yandayaguc wañu némac nin̄ac ni késpedesic ic ésécnec zégési némmac?

⁸ Imuhuc wañu iwawai hiabia mihicñiwiñ zé haka biria wambin̄ imuhuc hia ménda zéwunec? Ic tosara ienen̄ ac ikoc wamma zégic nenen̄ ac imuhucya zéyiñ tanec wanzac. Ac imuhuya zéanzu imi enen̄ imuac kitiwa mihicñimuac séc wanzac.

Ic solaña mén ménda keczac.

⁹ Imuhuc wañu dimuhuc zéwiñ? Yuda ic neñañ imi tosia onogicma hiabianec kecanziñ? Imi

qahacgucnec! Bec yomuhuc zétecgéziñ; Yuda ic me Yuda ic qahac* imi moczoñ biriawac méra bawu késpedesic ic kecziñ. ¹⁰ Ac kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Ic solañ dindiña mén ménda keczac. ¹¹ Ic niñtegic qinñtegicyaguc imi mén ménda keczac. Wañu Anutuac hochoc ai wammimia mén ménda keczac. ¹² Momac yanda sigima kemma imuhucyanec enomia wandacgic haka hiabia wawaña mén ménda keczac, mén méndagucnec keczac. ¹³ Déméngina imi kicsuañ suaña qahac ésécnec, wañu ezelañ ginanéñ ac ikoc mihicñima kua taséginaiguc imi qatéac sacmasi biria kissima kecañzu. ¹⁴ Kuaginaiguc imi ac saec zéma ac howuc howucnéñ sécgéma hezac. ¹⁵ Wañu hénaginanéñ sac naec énécmiwiñ zé efefianec wañanzac. ¹⁶ Wañu dimia me dimia keñanzu séc kisikiyoñ qema saohanec waigic heanzac. ¹⁷ Wañu ieneñ luaeac héna imi ménda niñtegiczu. ¹⁸ Kicginaiguc haka mén wambin zé Anutuac niñ bac yandi yandi ménda wañanzu. ¹⁹ Neñañ yomuhuc niñanziñ; Héna acnéñ ic embac imuac méra bawu keczu séc énézéanzac. Imi mia baec ic eneñ kuagina moczoñ zikima acgina qaiyu Anutuac gésigési ai imuac bawaiguc nammu niñac. ²⁰ Imuac niñac baec ic ménac mén héna ac niñtoho tohoiguc ic solaña zémimia mén ménda keczac. Héna aciguc imi késpedesicninawac niñtegicanziñ imuac mia.

Yesu ninzéngéni solañ dindiña zénénécmimac.

²¹ Wañu deguc imi Anutuac solañ dindiña mén mihicñi nénécmiyecac heyu ninziñ. Wañu

---

* **3:9:** Me Girik ic.

imi mia héna ac igucnec qahac, néh héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic eneñ héipuc wammimia imuacnec hahaya. ²² Imi mia Anutuac solañ dindiña, ic embac Kristo Yesu ninzéhégic séc ionac mia, ninzéh ninzéh imuacnec, séc momacnec ha énécmimia. ²³ Ic embac moczoñ yanda imi kápésic wandacgic imuac Anutuac edamuyaiguc kereñ kereñawac séc qahac wanzac. ²⁴ Wañu Kristo Yesunéh kápésic igucnec hulac nénécmiyu Anutuac ewa hia niñac boñtegic mesolañi nénécmimia wanzac. ²⁵ Anutunéh eñeya solañ dindiña imi mewininimañ zé nalé horua qeri bénzéhiguc kerec. Kecma becnec kápésic wawaña imi moczoñ hémma ogirec. Ogicma sacya ninzéhégé mimia ionac Yesu imi mulumanañ buñawac kumuyec.† ²⁶ Imi mia gum bénzénzéhiguc nalé yomuac eñeya solañ dindiña mewininima eñeyaoc solañ dindiña wamma, imuhucyanec Yesu ninzéhégé mimia ménac mén solaña zémimañ zé imuhuc wañec.

²⁷ Imuac némac hianina niñac séwi eñeñ wambin? Imi osiosiya! Wañu héna dimia, wawañ meme ninaiguc me? Imi qahac, ninzéh ninzéhac hénaiguc sac tima kembiñac hezac. ²⁸ Imuac mia ic ménéh héna acac aiiguc qahac, néh ninzéh ninzéhiguc solaña zémimia wammacac hezac imi niñtegicziñ. ²⁹ Anutu imi Yuda ic ionacnec keczac me? Baera baera ic embac ionac Anutu momacnec ménda wanzac me? Owec, ic enia ionac Anutu momacnec wanzac. ³⁰ Séwi tasé heric

---

† 3:25: Képésicnina bisima humuma Anutuac qeric gericya igucnec metecgé nénécmimac niñ kumuyec.

heriraguc imi acguc ninzéh ninzéh igucnec, séwi tasé heric herira qahac imi imuhucyanec ninzéh ninzéh igucnec, solaŋa zénénécmimac imi méh qahac, néŋ Anutu momacguc. ³¹ Waŋu imuhuc zéma ninzéh ninzéhiguc kecma héna ac imi hia auwiŋ me? Imi qahac téŋgéh, néŋ héna ac imi meseliwiŋac hezac.

4

Abaraham zéma Dawidi i Anutu ninzéhgé miyic kápésicgira waiyec.

¹ Waŋu duŋa séwiiguc ambéc sakoŋnina Abaraham imi némac iwawai mihicŋiyec zéwiŋ?
² Abarahamnéh wawaŋ meme igucnec solaŋa zémimia waŋeciguc séwi eŋeŋ wammacac séc, néŋ Anutuac wésiaiguc imi imuhuc wammacac séc qahac. ³ Kiwinéh dimuhuc zézac? Abarahamnéh Anutu ninzéhgé miyu imuac niŋac wamma solaŋa zémiyec. ⁴ Ic méŋnéŋ ai mema ai boŋa késayu niŋni boŋa imi ewa hiawac buŋa éséc ménda wanzac, néŋ tasé kuku éséc wanzac. ⁵ Ic méŋ wawaŋ memeya qahac iminéŋ kápésic ic solaŋa zémianzac i ninzéhgémaciguc ninzéh ninzéh imuac niŋac mia solaŋa zémimac. ⁶ Dawidi imuhucyanec ic méŋ wawaŋ memeya séha ménda hemizac, néŋ Anutunéh nimmima solaŋa zémiyu ic imi zézé ségiségiyaguc wanzac zéma yomuhuc zéyec;
⁷ Héna ac logigic kápésicgina wai énécmima kápésicgina hoturu énécmimac imi ségiségi ginaguc. ⁸ Miŋ Kewuninanéh ic méŋac kápésicya ménda olommac imi ségiségiyaguc wammac.

⁹ Imuac ségiségi iminéj séwi heric heriraguc iwac muru sac hemac me séwi heric herira qahac iwac muru momacnec hemac? Neñañ imi yomuhuc zéañziñ; Abaraham imi ninzéh ninzéhñā niñac wamma solaña zémiyec. ¹⁰ Némac nanañiguc nañu solaña zémiyec? Séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru me séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru? Zéwa niñgic, séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru qahac, néj séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru mia solaña zémiyec. ¹¹ Inéh séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru ninzéhngéyu solaña zémiyecac solañ dindiña imuac asé kiwiya imi meyec. Imi mia eñeyaoc séwi tasé heric herira qahac kecma ninzéh ninzéh ic moczoñ yanda ionac ambéc sakoñgina wañu qelihéra héna imuhucyanec solaña zéénécmimac niñac imuhuc wañec. ¹² Wañu inéh imuhuc wamma séwi tasé hericheric haka imuac ambéc sakoñgina wañec. Imi mia kecma séwi tasé hericheric memu ionac sac qahac, néj Abarahamnéh séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru ninzéh ninzéh késa kerec imuac héna tima méndacmiziñ neñañ momacnec ambéc sakoñgina wammac niñac imuhuc wañec.

¹³ Abaraham zéma qelihéra ieneñ baec moczoñ yanda mératéc memu niñac sisipac ac megic. Wañu sisipac ac imi mia héna ac igucnec qahac, néj ninzéh ninzéhñac solañ dindiña imuarunec. ¹⁴ Ic embac héna ac igucnecnéj mératéc meme ic wambunec ninzéh ninzéh imi héla qahac wañu sisipac ac imi auyu qahac wambacnec. ¹⁵ Héna ac niñac wamma qeri gericyanéj aiyaguc

wanzac. Wañu hénac ac ménda hezac imuaru hénac ac logilogi imuhucyanec ménda hemac. ¹⁶ Imuac niñac mératéc meme ic wawaña imi ewa hiawac buña wammac niñac ninzén ninzén méndacma haanzac. Imi mia zikiziki ac imi qelihéra ionac muru meseli énécmimañ niñac imuhuc wañanzac. Wañu imi mia ic embac hénac ac igucnec sac qahac, néñ Abarahamac ninzén ninzéniguc toro qeçeya imi onac momacnec. Wañu Abaraham imi Anutuac ki-waiguc baec ic momac yanda neñañ ambéc sakonina wanzac. ¹⁷ Ac kiwi mén imi yomuhuc hezac; Neñ gi ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wambésémañ niñac kumugénzua. Wañu Anutu Abarahamnén ninzénigé miyec imi yomuhuc; Humuc ic meqelima iwawai ménda kekera imi iwawai kekera igucnec unuruanzac ésécnec unuruyu hicñianzac. ¹⁸ Abarahamnén héñu mambécma kecmacac séc qahac wañec, néñ kileñ mambécma ninzénigéyec. Imi mia qelihécga imi yomuhuc wammu zéma ézéyec séc ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wammac niñac imuhuc hicñiyec. ¹⁹ Yawuña 100 wañu eñeya séwiya imi humuc tanec wañec. Wañu Sarawac merac gésia imi acguc humuc tanec wañec imi niñtegirec. Wañu ninzén ninzénawac kuhanén ménda mayec. ²⁰ Wañu ninzén ninzénanén ménda waimiyu Anutuac sisipac ac imuac niñ éréhéc ménda wañec, néñ ninzén ninzéniguc nañselima Anutu eeya héiyec. ²¹ Imuhuc wamma ac zikima ézéyec imi wandacmac ac séc zéma hélacnec ninzénigéyec. ²² Imuac niñac ninzén ninzén

imuac mia solaña zémiyec. ²³ Solaña zéma nimmiyec ac ooya imi Abarahamac niñacnec sac qahac, ²⁴ Imi mia solaña zé énécmimacac buña neñañ zéma Miñ Kewunina Yesu humuc ic ionarunec meqeliyec Anutu i ninzégé mimuac heyec neñañ niñac momacnec imuhuc ooyawac hezac. ²⁵ Yesu imi késpedesicnina niñac humuciguc opocopora wañec. Wañu imuhucyanec solaña zénénécmimac niñac meqeli miyu yarec.

5

Yesunéñ luae mihicñi nénécmiyec imuac zézé ségiségi wambñi.

¹ Imuac bec, nini imi ninzén ninzén niñac solaña zénénécmiyec, imuac niñac Miñ Kewunina Yesu Kristoac muru héima Anutuguc luae mihicñiyiñac kecziñ. ² Imuacnec iwacmuru héima ninzén ninzén ninanéñ Anutuac ewa hiayaiguc keremma imuac qeriaiguc namma Anutuac edamuyawac mambéc kecma zézé ségiségi wamma kecanziñ. ³ Imi sac qahac, neñañ imi zéra béraiguc kecma imuhucyanec zézé ségiségi wañanzñiñ. Imuac hénia imi zérabéranéñ bisiqatén wamma kekec, ⁴ bisiqatén wamma kekecnéñ haka eeyaguc, wañu haka eeyagucnéñ niñkumuma kekec imi mihicñianzac imi nini nindacziñ imuac mia imuhuc wañanzñiñ. ⁵ Wañu Uña Téréya neñañ buñawac nénécmiyec inéñ Anutuac goi héihéi neñañ ewa qerinaiguc qocgé nénécmiyecac nénécmianzac. Imuac niñac niñkumu ninanéñ gamu ménda mihicñi nénécmimac. ⁶ Imi mia neñañ kuc mama

météqététaᅇ kerinᅇ nalé imuaru Kristonéᅇ naléya waᅇu képésic ic neᅇaᅇ niᅇac wamma humuyec. ⁷ Ic solaᅇa méᅇac niᅇac wamma humu humumia imi osiosiya. Waᅇu ic hiabia méᅇac niᅇac méᅇneᅇ hia efima humumac me qahac niᅇ éréhéc wanzua. ⁸ Néᅇ neᅇaᅇ képésic ic kerinᅇ imuaru Kristonéᅇ neᅇaᅇ niᅇac wamma humuyec. Waᅇu haka iminéᅇnec mia Anutunéᅇ eᅇeya goi héihéiya neᅇaᅇ muru mewinini nénécmiyec. ⁹ Waᅇu neᅇaᅇ deguc iwac sacyanéᅇ mesolaᅇi nénécmimia wanzac. Waᅇu iminéᅇnec sac qahac, inéᅇ kecma Anutuac qeri geric igucnec nénépésidacmac. ¹⁰ Imi mia hazéchéra wamma kerinᅇ nalé imuaru naᅇawac humucyaiguc Anutuguc ewa momac mihicᅇi nénécmiyec. Imuac niᅇac iwac kekec hémbénaᅇaiguc imi, séc méᅇ ogicma mehiaru nénécmimac. ¹¹ Iminéᅇnec sac qahac, ala kekec deguc mihicᅇi nénécmiyec neᅇaᅇ Miᅇ Kewunina Kristo Yesu iwac niᅇac wamma Anutuac qeriaiguc zézé ségiségi waᅇanᅇiᅇ.

Adam zéma Yesu.

¹² Imuac bec ic momacgucac niᅇac képésicnéᅇ baeciguc haréyec. Haréyu képésic imuac niᅇac mia humucnéᅇ haréyec. Waᅇu ic embac moczoᅇ yandanéᅇ imuhucyanec képésic wandacᅇic humucnéᅇ ionac muru hadarec. ¹³ Képésic imi hena ac ménda heyec imuaru baeciguc bec heyec. Néᅇ hena ac ménda hezac imuaru imi képésic imi ménda olombiᅇac séc. ¹⁴ Waᅇu Adam imi méᅇ hamacac heyec iwac asé wanzac. Imuac niᅇac Adamwac nalé igucnec éréma Moseac nalé imuac suraiguc imi, Adamnéᅇ képésic waᅇec

képésic imuhucya ménda waŋgic ionacmuru imuhucyanec humucnéŋ ic kewu waŋ énécmiyec.

¹⁵ Néŋ ic momacgucac képésic niŋac ic embac sasala humugic, waŋu imuhucyanec Anutuac ewa hia zéma ic momacguc Kristo Yesuac ewa hia niŋac sese énécmiyu ic embac sasala sécgé énécmiyec. Imuac niŋac sese imi képésic imuac sécyac qahac. ¹⁶ Waŋu ic momacguc képésic waŋec idacminéŋ sese imuac séc qahac. Ic momacgucac képésic niŋac képésicac zégésigésinéŋ haréyec. Waŋu Anutunéŋ ewa hia niŋac képésic sasala imi ménda olomma solan dindiŋa zénéncmiyec. ¹⁷ Ic momacgucac acqeŋe niŋac humucnéŋ ic momacguc inéŋnec ic kewu waŋ énécmiyec. Waŋu ewa hia zéma solan dindiŋawac buŋa kuaya qeŋeya mezu ienéŋ imi momacguc Kristo Yesunéŋnec kekec hélawac qeriaiguc eŋaocnec ic kewu wamma kecmu. ¹⁸ Imuac ic momacgucac acqeŋe niŋac ic embac moczoŋ képésic ginaguc zéénécmimia waŋec. Waŋu imuhucyanec haka solanŋa momacguc niŋac ic embac moczoŋ solanŋa zéénécmimia waŋu kekec hélaiŋuc kereŋdacgic. ¹⁹ Ic momacgucac acqeŋe niŋac ic embac sasalanéŋ képésic ic waŋgic ésécnec ic momacgucac niŋtohotoho niŋac ic embac sasalanéŋ ic solanŋa wammuac hezac. ²⁰ Képésic meyandimanŋ zé hénac acnéŋ haréyec. Waŋu képésic toroŋeŋeya imuaru ewa hianéŋ muŋguc yanda sécgé énécmizac. ²¹ Imi mia képésicnéŋ humuc qeriaiguc ic kewu waŋec ésécnec ewa hia imi acguc solanŋ dindiŋa niŋac ic kewu wanzac. Waŋu ewa hia iminéŋ Miŋ

Kewunina Kristo Yesu inéjñec kekec hémbénaña igucgeñ nonagicma keremmacac hezac.

6

*Képésicac muru humuma
Kristoac muru kecbiñ.*

¹ Imuac némac ac dimuhuc zéwiñ? Ewa hiaya toroqeqeya mihicñiwñ zé biria wammanec kecbiñ? ² Imuhuc wambiñac séc qahac! Neñañ biriawac muru humudariñ, imuac dimuhuciguc biria qeriaiguc muñguc yanda nammanec kecbiñ? ³ Yesu Kristoac muru toroqema doku naeriñ imi iwac humuciguc momacnec toroqema naeriñ wanzac. Wañu hénia imi ménda niñasarizu? ⁴ Mañgocnéñ edamuya mewininima Kristo imi humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyeç ésécñec neñañ acguc kekec qeliawac qeriaiguc tima kembñ niñac humucac qeriaiguc kereñ kereñawac doku naec haka wanni i guc momacnec téngé nénécmimia wañec. ⁵ Neñañ imi iwac humucya méndacma toroqeqeya wamma kecbiñiguc, iwac yacyaciguc imuhucyanec toroqeqeya wambiñac hezac. ⁶ Wañu késpedesicac buña séwinina imi humuyec. Imuac niñac muñguc biriawac welen qeqe ménda wammiwiñ niñac neñañ hakanina wahala imi i guc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc qeni humuyec imuhuc zéma ninziñ. ⁷ Imi mia méñnéñ méñ humuyec imi késpedesic igucnec hulacmima solaña zémimia wanzac hénia imuac mia. ⁸ Kristoguc humuyiñiguc imi i guc momacnec kecbiñac hezac imi ninzégéziñ. ⁹ Imi mia

Kristonéh humuc ic ionac suggina igucnec yarec imuac niñac muñguc ménda humumac. Wañu humucnéñ galeñ muñguc ménda wammimac. Imi niñasariziñ imuac mia. ¹⁰ Humuyec imi biriawac muru hatac momacguc sac humuyu tegéyec. Deguc kekec keczac imi Anutuac muru keczac. ¹¹ Imuhuyanec, ini acguc eñañ niñac niñgic biriawac muru humugic, néñ Anutuac muru imi Kristo Yesuac qeriaiguc keczin tanec wammac.

¹² Imuac niñac, késpedesac qequetali wammigic, késpedes eñeyaoc séwigina houmacac hezac imuac ic kewu ménda wammimac. Wañu séwias sin ménda niñtohomu. ¹³ Wañu onac séwi taségina méñac méñ tewi zakon ac qeque wawaña ésécnec biriawac buña ménda qemimu. Wañu eñañac niñgic humuc igucnec qelima yacyawac buña wañu Anutuac muru haiamuma séwi taségina imi moczon solañ dindiñawac tewi zakon ésécnec haiamumu. ¹⁴ Ini imi héna acac méra bawaiguc ménda keczu, néñ ewa hiawac méra bawu keczu imuac niñac késpedesicnéñ mañgoc ménda wañ énécmimacac hezac.

Haka solañ dindiñawac welen qeque icya.

¹⁵ Imuac bec dimuhuc wambiñ? Nini héna acac méra bawu ménda kecma ewa hiawac méra bawu keczin zéma késpedes wambiñ? Imuhuc ménda hichimac! ¹⁶ Ini mérac méñ welen qemima niñtohoanzuiguc, niñtoho wammianzu iwac welen qequehéra wanzu imi ini ménda ninzu? Tosara imi késpedesac welen qequehéra wamma humuciguc kereñanzu. Wañu tosara

imi niŋ tohotohowac welen qeqehéra wamma solan dindiŋaiguc kereŋanzu. ¹⁷ Imuac Anutu ewa hia ac ézému. Imi mia ini héni hénia igucnec késpedesac welen qeqehéra kecgic, néŋ pakenj ac énézégic imuac nanaŋa imi ewa qeriginanéŋ niŋtohogic. ¹⁸ Késpedesic igucnec hulac énécmimia wamma solan dindiŋawac welen qeqehéra waŋgic hénia imuac mia. ¹⁹ Ini séwiginá mété qététaŋiguc kecanzu imuac niŋ ni ic neŋaŋ murugeŋ séc héima zéwa niŋgic; Becnec ini imi séwiginawac tasia imi haka biria zéma héná ac logilogi imuac haimima héná ac logilogi imuaru kereŋgic. Waŋu deguc imi imuhucyanec séwiginawac tasia imi solan dindiŋawac welen qeqe buŋa qema kekec téréyaiguc keremmu. ²⁰ Ini késpedesicac welen qeqehéra kecgic nalé imuaru solan dindiŋa igucnec hulac amuma ewa éréhéc ménda wamma kecaŋgic. ²¹ Waŋu nalé imuaru ini imi kekecac héla gocmia dimuhucya mihicŋiaŋgic? Waŋu deguc imi, imuac tetcgia imi humuc zéma niŋasarima haka imuhucyawac gamugina ninzu. ²² Waŋu deguc ini késpedesicgina igucnec hulac énécmimia wanzu. Imuhuc wamma Anutuac welen qeqehéra wamma kekec téréya imuaru kereŋ kereŋawac héla gocmia mihicŋianzu. Waŋu imuac tetcgiaiguc imi kekec hémbénaŋanéŋ mambéc keczac. ²³ Késpedesicac tasia imi humuc. Waŋu Anutuac ewa hiawac ai buŋa imi kekec hémbénaŋa. Kekec seli imi mia Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc he nénécmizac.

7

Uᅇa téreyawac héna qeliaiguc kekera.

¹ Alahécna, héna ac ninzu onac qesi énécmizua, ini imi héna acnéᅇ kekecginaguc keczu ionac sac maᅇgoc waᅇ énécmianzac imi ménda ninzu? ² Embac euyaguc imi euya kekecyaguc kecanzac nalé imuac sura igucnec sac héna acnéᅇ dérécgé mianzac. Waᅇu euya humuyu eu ininac héna ac igucnec hulacmimia waᅇanzac. ³ Imuac bec, euya kerunec ic méᅇ memaciguc imi embac kaiseroya zémimia wammac. Néᅇ euya humumaciguc imi imuac héna ac igucnec hulacmimia wammac. Waᅇu ic méᅇ memac imi embac kaiseroya ménda wammac. ⁴ Imuac, alahécna, ini acguc Kristoac séwiguc toroqema héna acac muru unuhumumia wanzu. Imi mia méᅇ humuc igucnec qelima yarec iwac muru kemma neᅇaᅇ Anutuac niᅇac wamma héla gocmia mihicᅇiwiᅇ niᅇac imuhuc waᅇ nénécmiyec. ⁵ Neᅇaᅇ séwininaiguc kerinᅇ imuaru imi késpedesicac siᅇ héna acnéᅇ héiqeli nénécmianzac iminéᅇ séwininawac tasiaiguc ai meyu neᅇaᅇ imi héla gocmia humucac buᅇa mihicᅇiaᅇiᅇ. ⁶ Deguc neᅇaᅇ imi qaténénécmiyec imuac humudariᅇ imuac niᅇac héna ac igucnec hulac nénécmimia wanzac, imuac niᅇac neᅇaᅇ héna ac ooyawac haka wahalanéᅇnec qahac, néᅇ uᅇawac haka qelianéᅇnec weliᅇ qewiᅇ.

Késpedesicac kuhanéᅇ méramma nénépésianzac.

⁷ Imuac dimuhuc zéwiᅇ? Héna ac iminéᅇ késpedesic me? Qahac! Ic enia wambacnec imi késpedesic imi ménda niᅇacgéwinec. Héna acnéᅇ

hémbaoc ménda wanna imuhuc ménda zéwacnec imi hémbaocac hénia ménda nimbinec. ⁸ Wañu kápésicnéñ naléya mihicñima hénia acnéñnec ewa qerinaiguc hémbaoc hénia hénia mihicñi néñec. Hénia imi yomuhuc; Ic enia wañu kápésic acguc humu humumia wanzac. ⁹ Becnec hénia ac ménda niñtegiri nalé imuaru imi neñ kekecnaguc kerí. Wañu hénia acnéñ haréyu kápésicnanéñ qelima yaru ni humuyi. ¹⁰⁻¹¹ Kápésicnéñ naléya mihicñima hénia acnéñnec ni manam batuc wañ némma hénia ac iminéñ mia ni nuhumuyec imuac niñac. Hénia ac imi kekecac buña, néñ neñ hémba melemma humucac buña tanec wañec. ¹² Imuac hénia ac imi hélacnec téréya wanzac. Zézépañ ac imi acguc téréya, solañ dindiña, zéma hiabia.

¹³ Imuhuc wañu iwawai hiabianéñ melemma nuacmuru humucac buña wañec me? Imuhuc wammacac séc qahac! Imi mia kápésicna hémba kápésic tanec wammac niñac iwawai hiabia iminéñ ni nuhumuyec. Imi mia kápésicac nimba kápésic réwéria tanec wammac niñac hénia acnéñ ai meanzac. ¹⁴ Hénia ac imi téréya imi nini nindacziñ. Wañu ni imi séwíac siñ niñac wamma kecba kápésicnéñ boñna meyu imuac welen qemianzua. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Qeri uññananéñ wañ néñzac imi ménda wamma haka tosara sureanzua imuac mia wañanzua imuac niñac haka wañanzua imuac hénia imi nenaoc ménda niñasarizua. ¹⁶ Ni ménda wammañ zé wañ néñzac imuac wammañiguc ewa siñ iminéñ hénia ac imi hiabia wanzac imuac héipuc wanzac. ¹⁷ Wañu deguc haka wawaña imi

ni nenaoc qahac, nêj kápésic ewa qerinaiguc heanzac iminêj mia wañanzac. ¹⁸ Nuac qerina me nuac séwinaiguc* iwawai hiabia mênj ménda henénzac imi ni ninzua. Haka hiabia wammañ zé siñna henénzac, nêj wawañ memenaiguc imi ménda wañanzua. ¹⁹ Haka hiabia wammañac qerinanêj wañ nénzac imi mia ménda wamma haka biria ménda wammañac ninzua imuac mia wañanzua. ²⁰ Haka ménjac mênj neñ ménda wammañ zé niñanzua imi wammañiguc, imi mia nenaoc qahac, nêj biria qerinaiguc nanzac iminêj mia wañanzac. ²¹ Imuac ni kekecac hénia mênj yomuhuc niñtegiçzua; Haka hiabia wammañ zé siñna henénzac ni imuhucya qerinaiguc birianêj momacnec henénzac. ²² Nuac qerí uñananêj Anutuac héna ac imuac ségiségi wanzua. ²³ Nuac séwi taséna qeriaiguc siñ méñnêj henémma nuac ewa qerinawac héna ac imiguc euma ni nuagicma séwi tasénawac qeriaiguc siñ hezac imuac hésa ic nopocanzac. ²⁴ Oo yéwérinaguc, séwina humucac buña imuacnec mérénêj metecgé némmac? ²⁵ Ni Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac muru héhélima Anutu ewa hia ac wammimañ.

Imuac mia ni ewa qerinanêj Anutuac héna ac welenj qema séwinanêj biriawac héna ac welenj qeanzua.

8

Séwiac siñnêj humuciguc, Uñawac siñnêj kekec hémbénañaguc onagicma kenzac.

* **7:18:** Séwinawac siñjiguc.

1 Imuac bec ic embac Kristo Yesuac qer-
 aiguc kecanzu ionac muru imi k p s-
 ic ginaguc zéénécmimia imi m nda hezac. 2 H nia imi
 yomuhuc; Yesu Kristoac qeriaiguc kekecac U a
 imuac h na ac keczac imin j mia humucac
 k p s-ic imuac h na ac igucnec ni hulac n j-
 ec,* 3 imuacnec Kucnina mamaya wa u iwawai h na
 acn j s wininaguc wammacac s c qahac imi Anu-
 tun j wa ec. In j mia k p s-icnina ni ac e eya
 Na a m liyu s winina k p s-icyaguc imuhucyanec
 hic iyec. Hic iyu z tecg yu k p s-icnina imi
 s wiyaiguc e ec. 4 Imi mia s wiac si j qa-
 hac n j U awac si j m ndacma kecanzi j ne a 
 muru h na ac imi mesola animan j z  imuhuc
 wa j n n cmiyec. 5 S wiac si j m ndacanzu
 ienen s wiac ai ni ac ni kumanzu, n j U awac
 si j m ndacanzu imi enen U awac ai ni ac
 ni kumuanzu. 6 Wa u s wiac ni kumuma kekec
 imi humuc, wa u u awac ni j kumuma kekec imi
 kekec z ma luae. 7 N mac ni j, s wiac ni kumu
 imi Anutuac haz c wa anzac. Imi mia Anutuac
 h na ac imiguc ewa momac m nda wa anzaoc,
 wa u imuhuc wammaocac s c qahac. 8 Séwiac
 si jiguc kecanzu imi enen Anutu ségiségi mihic i
 mimuac s c qahac. 9 N j ewa qeriginaiguc
 Anutuac U an j keczaciguc ienen séwiac si jiguc
 m nda kecma u awac si jiguc kecanzu. M jn j
 m j Kristoac U aguc m nda keczaciguc Kristoac
 ic qahac. 10 Wa u Kriston j ewa qeriginaiguc
 keczaciguc k p s-ic ni ac s wiganan j humumia
 wanzac, n j u aginan j solan j dindina ni ac

* 8:2: Girik ac z ma Kiwi tosaraiguc; Hulacg j-ec.

kekecyaguc wanzac. ¹¹ Yesu humuc ic ionac sugcina igucnec meqeliyec iwac Uñanénj ewa qeriginaiguc keczaciguc, Kristo Yesu humuc ic ionac sugcina igucnec meqelimiyecc inénj mia Uña Téréya ewa qeriginaiguc keczac iminénjnec humucac buña séwigina imi acguc meqeli énécmimac.

¹² Imuac niñac dacmuna hécna neñañ imi taséninaguc, wañu tasénina imi séwigucac zéma séwiac siñ méndacma kecbiñac ménda hezac.

¹³ Ini séwiac siñ méndacma kecmuiguc, kilenj humumu, néj Uñaguc séwiac wawañ meme imi qehumumuiguc, kekecguc kecmuac hezac.

¹⁴ Anutuac Uñanénj qindiñi énécmiyu kecanzu imi enej Anutuac nañhéra wanzu. ¹⁵ Ini imi welej qequeac uña zénénj hirihiri wawaña imi ménda késa keczu, néj naña éséc kekerawac uña énécmiyu keczu. Imuac niñac iwac mia Aba† mañgoc zéma qacanzu. ¹⁶ Uña Téréya eñeyaoc, qerí uñaninaguc, nini Anutuac nambérac keczin imuac héipuc wañ nénécmianzac. ¹⁷ Nambérac héra kecziniguc imi mératéc meme ic wanzin. Imi mia méñac qahac, néj Anutuac mératéc ic, Kristoguc momacnec mératéc ic wambinac hezac. Imuac niñac i guc momacnec edamuninaguc wambin zé zérabéra imi acguc i guc momacnec mihicñiwiñac hezac.

Kecma edamuninaguc wambinac hezac.

¹⁸ Zérabéra deguc mihicñianzin imuac nimba efefia wanzac. Wañu iminénj kecma edamu

---

† 8:15: Aram aciguc Mañgoc.

hicñi nénécmimac imuac sécyá ménda wanzac. ¹⁹ Anutunéh zéyu hicñidacgic moczon̄ yanda iminéh Anutuac nambérac héra hicñimu niñac ewa ewa wamma mambéc keczu. ²⁰ Hénia imi yomuhuc; Zéyu hicñidacgic momac yanda imi, iwawai héla qahac imuac welen̄ qema keczu. Wañu imi mia eñañ sinjina qahac, néh Mañgoc wañénéc énécmia iwac ewa siñ méndacma imuhuc hicñi énécmizac; ²¹ Zéyu hicñima kekec imi acguc iwawai houhouyawac welen̄ qema kekec imuacnec hulac énécmiyu Anutuac nambérac héra ionac kekec edamuyaguc imuac toroqema qutuma kecmu. ²² Iwawai zéyu hicñima keczu imi moczon̄ yanda momacnec yaiwisisiñ wamma merac memeiguc qenzen̄ qeanzu ésécnec wamma érékecma deguc, imi neñañ nindacziñ. ²³ Imi sac qahac, Uña téréyawac héla gocmia walac walac hicñihicñiya† añgéh tima kecziñ neñañ imuhucyanec ewa qerininanéh yaiwisisiñ wamma nañawac séc nénépésima séwinina boñ héré menénécmimac niñ mambéc kecziñ. ²⁴ Neñañ imi qerininanéh mambéc wamma kecma añgéh titi mihicñiyiñ. Wañu kicninanéh hémbiñac séc imuac ménda mambéc kecanziñ. Mérénéh kiwaiguc hemizac imuac mambéc wammac? ²⁵ Wañu neñañ iwawai ménda hénziñ imuac mambéc wanzinjiguc qeri bänzéjiguc mambéc wambiñ.

²⁶ Imuhuyanec Uña imi acguc kuc mama ninaiguc méra nénécmianzac. Neñañ némac acnéh dimuhuc zéwelec wanní sécgémac imi ménda

---

† **8:23:** Hénia imi Kristo Yesu.

ninziñ, néñ Uña eñeyaoc neñañ niñac wamma acnéñ zéwiñ zé osiosiya imuac séciguc yaiwisisiñ wamma zéwelecanzac. ²⁷ Wañu Uñanéñ Anutuac ewa siñ hezac séc méndacma ic embac téréya ionac zéwelecanzac. Imuac niñ qeri héhéñ miñina Anutunéñ Uñawac ninin imi bec nindaczac. ²⁸ Neñañ ninziñ ésécnec, Anutunéñ ewa siñ heyec séc unuruyec. Wañu goi héihéi wammianzu ionac muru imi iwawai moczoñ yandanéñ qenañgé amuma iwawai hiabia mihicñi énécmianzac. ²⁹ Anutunéñ eñeya Naña imi dacmuna sasala suginaiguc walacgina wammac niñac, becarunec niñénécmiyec imi eneñ eñeya Naña ésécnec kecmu niñac walac gési énécmiyec. ³⁰ Wañu walac gési énécmiyec imi unuruyec. Wañu unuruyec imi onac solañ dindiña zéénécmiyec. Wañu solañ dindiña zéénécmiyec imi meyac énécmiyu edamuginaguc wañgic.

Anutuac goi héihéi Kristoguc hicñitegirec.

³¹ Wañu neñañ haka imuac dimuhuc zéwiñ? Anutunéñ nonac wamma keczaciguc mérénéñ hia hazéc wañ nénécmimac? ³² Eñeya Naña imi ménda añgéñ tima momac yanda neñañ niñac wamma wai nénécmiyec inéñ dimuhuc iwawai tosara moczoñ yanda imi i guc momacnec ewa hiawac ménda nénécmimac me? ³³ Solañ dindiña zéyec imi Anutu mia, wañu mérénéñ Anutuac gési énécmimia imi aciguc hia onopocmuac séc? ³⁴ Mérénéñ késpedesicninaguc zéma hia zétecgé nénécmimacac séc? Yesu Kristo inéñ mia nonac niñ humuyec. Wañu humuyec sac qahac néñ muñguc qelima yarec. Yacma ou emma

Anutuac méra héiyaiguc kecma nonac niñ héipuc wamma zéwelec wañanzac. ³⁵ Méréněj Kristoac goi héihéiya igucnec hia elicgé nénécmimacac séc? Manambatuc me, qenzen manzen me, nununesi me, béti me, séwi usu qahac kekec me, zérabéra me, sou? ³⁶ Kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Nini guac niñ wamma kaiwe herec humumia nunuhéi wanzu. Wañu nonac niñgic rama un- uheric wawañawac buña tanec wañec. ³⁷ Wañu neñañ imi réwéri imuhuya me imuhucyaiguc kecma goi héihéi wañ nénécmianzaciguc séc ménj ogicqogic wañanzin. ³⁸ Imuac ni yomuhuc niñseli nénéña wanzac; Humucnéñ me, kekecnéñ me, kua meme uña enej me, héngaleñ miñina enej§ me, iwawai imuhucya deguc heheyanéñ me, bian hicñi hicñiyanéñ me, kucginaguc ménñéñ ménj me, ³⁹ Iwawai ounec mamayanéñ me emunec éré éreyanéñ me, tosara ménñéñ ménj moczon Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi hezac goi héihéi imuacnec mia elicgé nénécmimacac séc qahac.

9

Anutuac ewa siñ téréya.

¹ Ni Kristoac qeriaiguc ac héla zézua, néñ ac ikoc ménda zézua. Nuac ewa solañanéñ Uña téréyawac qeriaiguc héipuc wannémma yomuhuc zéauzac; ² Nuac muru ewa biric yanda henénzac. Wañu ewa qerinaiguc qenzen manzen ménda misi misiyanéñ hezac. ³ Ni nena séwinawac dac- muna hécna, sac kitichécna ionac niñac wamma

---

§ 8:38: Kiwi tosaraiguc uña biria.

saecgé nénéŋa wamma Kristoac murunec hia qetecgé nénéŋa wambacnec séc zéma zéweleri. ⁴Ieneŋ mia Israel ic. Waŋu Anutuac naŋhérawac buŋa zéma eebipi zéma zikiziki ac ooya zéma héna ac énécmimia zéma mepé qepési ai buŋa zéma sisipac acginaguc. ⁵Yanda hécnina imi acguc ionac buŋa, waŋu baecac séwiiguc imi Kristonéŋ ionac murunec hicŋiyec. Waŋu Kristo imi mia iwawai moczoŋ yanda imi onogicma ou keczac. Waŋu Kristo imi nalé tetcgia qahac mepé qepési wammiwiŋac hezac Anutu imi mia, hélacnec!

⁶Waŋu Anutuac ackuazéc imi sigima mazac tanec ménda wanzac. Israel ionac murunec hicŋihicŋiya imi Israel ic héla ménda wandacgic. ⁷Waŋu Abarahamac qelihéra imi acguc qelihéra héla ménda wandacgic, néŋ Isakawac murunec hicŋihicŋiya sac qelihécga zé énécmimia wammac zéyec. ⁸Imi mia séwiguc qelihéranéŋ Anutuac nambérac héra qahac, néŋ zikiziki acac nambérac héranéŋ héla gocmia zéma niŋénécmiyec. ⁹Waŋu zikiziki ac imi mia yomuhuc; Yawuŋ oumuac nalé imuhucyanec muŋguc hamaŋ, waŋu Saranéŋ naŋaguc wammac. ¹⁰Waŋu imi sac qahac, Rebeka imi yandanina Isaka momacguc iwac murunec hériyaguc waŋec. ¹¹(Waŋu Anutuac ewa siŋ iminéŋ wawaŋ meme igucnec qahac, néŋ ic méŋac méŋ niŋgésima ururumac ionac muru sac seligimac niŋac hezac. Waŋu hénia imi zéaumaŋ zé ¹²naŋ héréra ménda mihicŋi érécmiyu haka hia me biria méŋ ménda waŋocnec) Rebeka yomuhuc ézéyec; Kuneŋ néŋ komora weleŋ qemimac.

¹³ Imi mia kiwi méné yomuhuc ooyawac hezac séc hicñiyec; Yakop siñ nimmima Esau héñara mezua.

¹⁴ Imuac neñañ dimuhuc zéwiñ? Anutuaru késpedesic hezac me? Qahac téngén! ¹⁵ Inéñ Mose yomuhuc ézéyec; Ménac méné ewa biric nimman iwac mia ewa biric wammiman. Wañu ménac méné wéséna wanzac iwac mia wéséna nimman. ¹⁶ Imuac niñac imi mia ic ménac ewa siñ igucnec qahac, wañu ic ménac seliseli igucnec qahac, ewa biric miñina Anutuac murunec haanzac. ¹⁷ Ac méné Faraoac zéyec imi kiwiiguc yomuhuc ooyawac hezac; Ni guac muru nuac kucna mewininima nuac qacna baera baera zéau énécmiman niñac gi meyacgénzua. ¹⁸ Imuac Anutunéñ ewa siña méndacma ménac imi ewa biric wammima ménac imi ewa seli mihicñi mianzac.

Anutuac qeri biric zéma goi héihéi.

¹⁹ Wañu ac bakia yomuhuc nézévéséman gezan; Imuhuc wañu Anutunéñ némac niñac késpedesicninawac hochoc ai mekeczac me? Méréneñ iwac ewa siñ qetalimacac séc? ²⁰ O baec ic, gi méréneñ Anutuac ac bakia melenzan? Iwawai ménéñ miñina mihicñi miyec iwac zéma Némac niñac ni yomuhuc mihicñi nénénc? imuhuc hia zémac me? ²¹ Miñ Kewuc nomuñ memenéñ qakéñ dac momacguc iminéñnec kewuc éréhéc memañ zéma, méné ai eeyagucac buña wañu méné ai biriawac buña wammac zéma eñeya siña méndacma hia ménda memac me?

²² Anutunéñ qeri biric wañ énécmima eñeya kuha mewinini énécmiyu héñtegitmu niñac

kewuc qeri biricac buɲa, mebiru énécmimiawac zéréɲ qéréɲ wandac wandara imi nalé horua gum bénzénzén waɲ énécmimac iguc dimuhuc zéwiɲ? ²³ Waɲu kewuc méɲ walac memézézén wandac wandara imi wagicma wéséniniɲ wammima ai eeyaguc méɲac buɲa qemima kekec edamuyaguc kuaya qeqeya imi énézéyu hémmu niɲac imuhuc waɲeciguc dimuhuc zéwiɲ? ²⁴ Neɲaɲ imi Yuda ic me ic enia ionac sugina igucnec héihéré nénécmimia kewuc nomuɲ imi mia. ²⁵ Hoseawac kiwiiguc acguc yomuhuc zézac; Ni nuac ic embac qahac ionac mia nuac ic embachécna zéénécmimaɲ. Waɲu ic embac ménda siɲniɲ énécmiyi imi onac ic embac sorochécna zéénécmimaɲ. ²⁶ Waɲu ic embac tosara nuac ic embac hécna qahac zéénécmimia ionac baec igucnecnéɲ, Anutu kekecyaguc iwac nambérac héra zé énécmimia wammu imuhuc zéyec séc hicɲi nénécmizac. ²⁷ Waɲu Yesaianéɲ Israel ic onac niɲac yomuhuc qacma zéyec; Israelac qelihéra ieneɲ konduɲ giɲgiɲawac sakasac ésécnec sasala wammu, néɲ bakia wai énécmimia imi onac sac kekec hémbénaɲa mihicɲi énécmimac. ²⁸ Hénia imi yomuhuc; Miɲ Kewunéɲ baeciguc ackuazéc imi focdac meselimaguc aiya metecgémac. ²⁹ Yesaianéɲ walac yomuhuc zéyec éséc; Waɲu Miɲ Kewu pupunda ginanéɲ sucnina igucnec wariha méɲ ménda wai nénécmiwacnec nini imi Sodom zéma Gomora ésécnec birima qahac wambiɲnec.

Israel ieneɲ ewa éréhéc wamma ménda ninzénégic.

³⁰ Imuac bec néma ac zéwiŋ? Ic enia ieneŋ kekec solaŋawac ménda nesima keŋgic ieneŋ mia kekec solaŋa mihicŋigic. Imi mia solaŋ dindiŋa ninzéŋ ninzéŋ igucnec. ³¹ Waŋu kekec solaŋawac héna ac nesima keŋgic Israel ic ieneŋ imi héna ac imuaru keŋ bipigic. ³² Imi némac niŋ? Imi mia ieneŋ ninzéŋ ninzéŋiguc ménda héima namma wawaŋ memeiguc héima naŋgic. Waŋu imuac niŋac mia ieneŋ qonzonŋ gégéyawac hociguc qonzon toŋgégic. ³³ Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Héŋgic neŋ qonzonŋ toŋgégéyawac hoc zéma maunu unuyawac baŋa mén Zion amaiguc haiwa hemac. Waŋu ménéŋ mén i ninzéŋgé mimaciguc gamu mamasuŋ ménda wamma.

10

¹ Dacmuna hécna, ewa siŋna zéma zéwelec welecna imi Israel ic ionac niŋac wamma aŋgéŋ tiénécmimac niŋac Anutuac muru haianzua. ² (2a) Ni yomuhuc héipuc ac wanzua; ³ Ieneŋ imi Anutuac solaŋ dindiŋa imi ménda niŋasarima eŋaŋ solaŋ dindiŋa imi meyacgéwiŋ zé ai yanda mema Anutuac solaŋ dindiŋa imuac méra bawu ménda kegcic. (2b) Imuac niŋac, ieneŋ imi Anutuac wamma seliseli waŋgic, néŋ niniŋ solaŋaiguc ménda héima naŋgic. ⁴ Kristo imi ninzéŋ ninzéŋ ic moczonŋ yanda solaŋ dindiŋa mihicŋi énécmimaŋ zé héna acwac tetecgia wanzac.

⁵ Mosenéŋ yomuhuc oyecac hezac; Haka solaŋa héna ac igucnec hahaya waŋanzu imi eneŋ solaŋ dindiŋa imuacnec héima kecmu.

⁶ Waŋu solaŋ dindiŋa ninzéŋ ninzéŋ igucnec

hahayanéñ yomuhuc zézac; Geñga ewa qerigaiguc méréneñ kurumenjiguc emmac imuhuc ménda zéwésémañ. Imuhuc zéna niñni méréneñ kurumenj igucnec Kristo hia wagicma mamac zézañ tanec wammac. ⁷ Me méréneñ humumia ionac baec dumuñaguc hia hiñgacmac ménda zéwésémañ. Imuhuc zéna niñni méréneñ Kristo humuc ic sugina igucnec hia wagicma érémac zézañ tanec wammac. ⁸ Imuhuc qahac, néñ dimuhuc zézac? Ac kuazéc imi kuagaiguc zéma qerigaiguc hosucgu hezac zézac. Imi mia ninzén ninzénac ackuazéc zéauanzin imuac mia imuhuc zézac. ⁹ Guac kuaganéñ Yesu imi Miñ Kewu keczac zéma zéauma Anutunéñ i humuc ic ionac sugina igucnec meqelimiyc imi ewa qeriganéñ ninzén géwésémañ iguc gi imi añgén tigéngéña wammac. ¹⁰ Ic mén imi, ewa qerianéñ ninzénagéma solañ dindiñaguc kereñanzac. Wañu kuayanéñ zéauma añgén titiiguc kereñanzac. ¹¹ Kiwi téréyanéñ yomuhuc zézac éséc; I ninzéngé mimac ionarunec ménac mén gamu qeqeiguc méndagucnec opocopora wammac. ¹² Miñ Kewu momacgucnéñ ic embac momac yanda kewu wañ énécmima i héihéré migic séc sécgé énécmianzac, imuac niñac Yuda ic zéma Girik ic sécnina imi ekac ekac qahac. ¹³ Imuac niñac ménéñ mén Miñ Kewuac qara qacmac imi añgéña timimac.

¹⁴ Wañu dimuhuc ménac mén ménda ninzéngé mianzu iwac mia hia qac hérému? Dimuhuc ménac mén surucya ménda nimma ninzéngé mimu? Wañu ménéñ ménda zéauénécmiyu dimuhuc nimmu? ¹⁵ Ménda méli énécmimia

waᅇu dimuhuc kemma ackuazéc zéau énécmimu? Kiwi méᅇ yomuhuc ooyawac hezac; Buᅇa suruc hiabia kisamma hazu ionac héná tawégina imi hiabia soroc! ¹⁶ Waᅇu Isirael ic imi buᅇa suruc hiabia ménda niᅇtohodacgic. Imuac mia Yesaianéᅇ yomuhuc zéyec; Miᅇ Kewuna méréneᅇ ackuazécnina imi ninzéᅇgégic? ¹⁷ Hénia imuac niᅇac ninzéᅇ ninzéᅇ imi ackuazéc niᅇanziᅇ imuacnec haanzac. Waᅇu ackuazéc imi Yesuac buᅇa suruc hiabia imuacnec haanzac. ¹⁸ Waᅇu zéwa niᅇgic; Ieneᅇ imi ackuazéc méᅇ ménda niᅇgic me? Imi qahacgucnec! Kiwi méᅇ yomuhuc ooyawac hezac; Ewa hétéᅇgina imi baec séc kereᅇdarec. Waᅇu ackuazécgina imi baec teteçgiaiguc kereᅇdarec. ¹⁹ Waᅇu neᅇ yomuhuc qesi énécmizua; Israel ic ieneᅇ ménda niᅇasarizu me? Mosenéᅇ yomuhuc zéyec; Ni hénáoriᅇ héçna qahac imi énépésima Yuda ic ini nimbupuc mihicᅇi énécmimaᅇ. Waᅇu ic embac tosara niᅇteçgic qinᅇteçgicgina qahac imi énépésima qeri biricgina mihicᅇi énécmimaᅇ. ²⁰ Waᅇu Yesaianéᅇ poria qahac Anutuac kuaya mema yomuhuc zéyec; Nuac niᅇ hohoc ai ménda meᅇᅇgic ieneᅇ imi ni mihicᅇi néᅇgic. Waᅇu zéçesi ménda waᅇ néᅇᅇᅇgic ionac muru hicᅇi énécmiyi. ²¹ Waᅇu Israel ionac niᅇac yomuhuc zéyec; acna ménda niᅇtohoma acçeçe waᅇanᅇu ionac mia kaiwe herec mérana terere énécmianᅇua.

11

Israel ic sasalanéᅇ ewa seli waᅇgic.

¹ Imuac neŋ muŋguc yomuhuc qesi énécmizua; Imuhuc waŋu Anutunéŋ ic embachéra nesi nénécmiyu moczoŋ séŋgaŋeŋ kendacziŋ me? Qahacgucnec! Ni acguc Israel ic, Abarahamac qeli, Benzaminac hicŋisai igucnec. ² Anutunéŋ ic embachéra walac niŋnécmiyec imi héŋacnina ménda meyec. Kiwi téréyaiguc Eliawac niŋ yomuhuc zézac imi ini ménda niŋzu me? Elianéŋ Israel ic embac aciguc onopocma Anutu yomuhuc zéwelerec; ³ Miŋ Kewu, ieneŋ guac kua meme ichécga unuhumudacgic. Waŋu guac zaki téréyaga imi qetecgégic madarec. Waŋu ni sac wainéŋgic keczuawac deguc ni acguc nuhumuwiŋ zé hochoc ai mema keczu. ⁴ Imuhuc zéyu Anutunéŋ ara dimuhuc meleŋ miyec? Neŋ ic embac hécna tosara baniara Baalac muru simiŋ ménda héimianzu 7,000 nena buŋa wai énécmiwa keczu. ⁵ Imuhucnec nalé yomuac acguc Anutunéŋ ewa hiawac tosara wai énécmiyu iwac buŋa keczunec. ⁶ Ewa hia niŋac imuhuc hicŋi nénécmizaciguc, wawaŋ memenina niŋac imuhuc hicŋi nénécmizac zéwiŋac séc qahac. Imuhuc zéwiŋac séc wambacnec ewa hia iminéŋ ewa hia héla ménda wambacnec. ⁷ Waŋu dimuhuc niŋac? Iwawai Israel ieneŋ hochoc ai megic imi ménda mihicŋigic, néŋ gési énécmimia ieneŋ sac imi mihicŋigic. Waŋu tosara wai énécmimia ieneŋ imi ewa seli wandacgic. ⁸ Imi mia Anutunéŋ ionac muru imi ewa soho zéma kic hilic zéma gezac héhéŋ mihicŋi énécmiyecac érékecma deguc wanzac. Ac imuhuc ooyawac hezac séc imuhuc hicŋizac. ⁹ Waŋu Dawidinéŋ yomuhuc zéyec; Nene dokuginawac karo-

cyanéj leletuc zéma simba zéma iwawai qonzon tonjé énécmianzac ésécnec wamma kitiwa melenj énécmimac. ¹⁰ Wañu kicgina sinji déngéyu ménda hima hémmuac séc wañu, gemacgina imi hémbénaña milicgédacmac.

Oliwa ic hélaiguc haséj oliwawac hawa lagula mema toroqeqeya wañec.

¹¹ Zéwa niñgic, ac imuhuc heyu bec, Ienenj mama unumac niñac qonzon tonjégic me? Imi qahac! Anjénj titiac bujanénj ic enia ionac muru kerenđaruguc Israel ic embac ienenj nimbupuc nimmu niñac wai énécmiyu kápésic wañgic. ¹² Kápésic wawañ ginanéj melemma baera baera ic embac ionac mérianj wañu, maqeqe ginanéj ic enia mérianj imuhuc mihicñi énécmizaciguc, howiacnec kuaya qeqeya ginanéj mérianj dimuhucya mihicñi énécmimac!

¹³ Ni ic enia onac niñ zézua. Ni ic enia onac méliméli ic wamma kecma, ai imuac nimba eebipiyaguc wañanzac. ¹⁴ Imi mia ai imi mema sac taséhéna nimbupuc mihicñi énécmima suggina igucnec dahecac séc mehiaru énécmimanj zé wanzua. ¹⁵ Nesi énécmiyu kenkeña iminénj baec ic tosara Anutuguc ala kekec mihicñi énécmizaciguc, muñguc énéc énépésianénj iwawai tosara qahac, néj humuc igucnec kekec imi mihicñi énécmimac? ¹⁶ Gocmia walac waziyu megic iminénj téréya wañu saménj iminénjnec ooya imi acguc téréya wanzac. Wañu zalia imi téréya wanzaciguc, imuac hawaya hawaya imi imuhucyanec moczonj téréya wanzu.

17 Wañu imuac hawa tosara hézéh hézéhgia wañu gi haséhac oliwa néh ionac sucginaiguc toroqe géngéña wañecac oliwa héla imuac zalia igucnec doku halécya héréma kecanzañ. 18 Imuac hawa walaha tosia imi onogicma séwi eñeñ ménda wambésémañ. Imuhuc wambésémañiguc, hénia yomuhuc niñyacgévésémañ; Geñ oliwa zalia ménda méra mima nanzañ, néh oliwa zalianéh gi méra gémma nanzac. 19 Duña yomuhuc zéwan niñac; Imi mia ni imuaru toroqe némmac niñac hawa tosia imi hézéh hézéhgia wañec. 20 Imi hélacnec. Ieneñ imi ménda ninzéhégic hézéhgé énécmiyec. Wañu geñ imi ninzéhéma namma kecanzañ. Imuac niñac séwi eñeñ ménda wamma néwéciguc bac yandi yandi wamma kecbésémañ. 21 Anutunéh oliwa eñeya hawahéra téngéh ménda wai énécmiyu kecgiciguc, gi acguc hia ménda waigéñu kecbésémañac hezac. 22 Imuac bec Anutuac goi héihéiya zéma qeri gericya imi héñ tegichésémañ. Mama unyec ionac imi gericya mihicñi énécmiyec, néh guac muru imi goi héihéi wañgéñec. Imuac mia gi imi ménda misimanec goi héihéiya qeriaiguc kecbésémañ. Qahac wañu, gi acguc qericgémmac. 23 Ieneñ acguc ninzéh ninzéh qahac kekec imuaru kecgic ménda horugimaciguc, Anutuac muru toroqe énécmimacac kuha hemizac imuac niñac muñguc toroqe énécmimac. 24 Gi haséhac oliwa ura igucnec qericgéhéña wañec. Wañu ama oliwa héwiña titiya imuac uraiguc toroqe géngéña wañec. Wañu oliwa hawa téngéh imi ieneñ, eñañ oliwa ic neñgocginawac muru séc dimuhuc

onogicma toroqe énécmimia wammac?

Yuda ic imi kecma ackuazéc qeriaiguc kereᅇdacmu.

²⁵ Ala hécna, ini séwi eᅇᅇ ménda wammu niᅇac ac saᅇa youmi ini ménda nimmu niᅇac ménda wanzua. Ac saᅇa imi yomuhuc; Ic enia ionac qétégina niᅇu heyec séc harédacmu nalé imuac séc Israel ic ionac suggina igucnec tosara imi ewa seli wamma kecmu. ²⁶ Waᅇu imuhuc mia Israel ic embac moczoᅇ aᅇgégina tiénécmimia wammac. Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Aᅇgég titi icnéᅇ Zion igucnec hama Yakopac qelihéra ionac murunec Anutu eeya ménda héimianzu imi metecgé énécmimac. ²⁷ Neᅇ ionac késpedesgina auénécmimaᅇ nalé imuaru ionac muru nuac sisipac ac yomuhuc hélaguc wammac. ²⁸ Buᅇa suruc hiabiaiguc imi ieneᅇ onac niᅇac wamma Anutuac hazéchéra waᅇgic, néᅇ gési énécmimia imuac aiiguc imi ionac yanda hécgina niᅇac wamma ionac goigina héiénécmiyec. ²⁹ Anutuac ewa hiawac sese zéma héihéré énéc énécmiaiguc imi ewa éréhéc mén ménda hemizac. ³⁰ Ini becneᅇ imi Anutuac muru acqeᅇe wamma kecgic. Waᅇu deguc imi Israel ionac acqeᅇe niᅇac wamma goi héihéi waᅇ énécmiyu keczu. ³¹ Imuac ieneᅇ imuhucyanec deguc Anutuac goi héihéi onac muru hezac ésécneᅇ goi héihéi waᅇ énécmimac niᅇac deguc ac qeᅇeiguc keczu. ³² Imi mia Anutunéᅇ ic moczoᅇ yanda wésé ninieᅇ waᅇ énécmimaᅇ zé ac qeᅇetaliiguc onopocma qaté énécmiyec.

Anutuac goi héihéi.

³³ Yei Anutuac niñtegic qinñtegic zéma niniña imi qeyu hiñgac hiñgara. Iwac niñgésigési ai imi niñtegicbiñac séc qahac! Wañu héna tianzac imi méndacmiwiñac séc qahac. ³⁴ Mérénéñ Miñ Kewuac ewa qeria imi ninzac? Mérénéñ iwac zémindiñi icya keczac? ³⁵ Mérénéñ walac Anutu iwawai mén miyecac kitiwa hia melej mimiawac séc? Imi osiosiya. ³⁶ Imi mia iwawai moczoñ imi miñ kewu iwac murunec zéma inéñec hiçñima iwac muru liliñgéma keñanzac imuac mia. Qac buñayanéñ iwac muru hehe seli hema emma hemac! Hélaçnec!

12

*Séwininanéñ Anutuac ocmuñ
téreyá wammac.*

¹ Imuac bec, dacmuna héçna, Anutuac wésé niniñiguc zéseli énécmizua; Eñañ séwigina imi mulumanañ téreyá kekecyaguc wañu Anutunéñ hémma ségiségi wammacac séc héimimu. Iminéñ mia qeri uñaginawac mepé qepési héla wammac.

² Ini imi baec yomuac nanañ imuhucya ménda méndacmu, néñ waigic Anutunéñ ewa qerigina héiqelima meqeli énécmiyu Anutuac ewa siñ hi-
abia, eeyaguc, zéma solañ imi niñtegicmu.

³ Anutunéñ sese néñec imuac séciguc sugginaiguc icya icya keczu onac mia yomuhuc énézézua; Zénimmuac séc hezac héna imi ogicma niniñ tosara ménda dongéma zénimmu, néñ Anutunéñ icya icya ninzéñ ninzéñ méndéñ énécmiyec imuac séciguc niñtegic qinñtegic

wamma zénimmu. ⁴ Neñañ imi séwi momacguc imuaru séwi taséhéra sasala késama kecziñ. Wañu séwi taséhéra imi moczoñ ai buña séc momacgucnec ménda késakeczu. ⁵ Imuhucyanec Kristoac qeriaiguc neñañ sasala, néñ séwi momacgucac taséhéranec wamma kecanziñ. ⁶ Wañu ewa hiaya méndacma ewa hiawac ai buña nénécmiyec imi eñac eñac. Imuac niñac bianac ara zézé imuac ai késazaciguc imi ninzén ninzénawac séhaiguc, ⁷ Wañu welen qeçe ai késazac imi welen qeçe aiiguc, ackuazéc imuac kiwi ic ai késazaciguc imi kiwi ic aiiguc, ⁸ meme seli ai késazac imi meme seli aiiguc, haleñ haihai ai késazaciguc imi haihulac yandayaguc, galeñ ai késazaciguc mézétiti qahaciguc, wañu wésé ninñ wañ énécmianzu imi eneñ ségiségi wamma memu.

Goi héihéiac haka.

⁹ Goi héihéigina imi ikocya qahac kecma haka biriawac surema haka hiabiaiguc qékétama kecmu. ¹⁰ Ala siñiguc solañanec siñgina niñamuma walac eegina héiamumu. ¹¹ Mézétiti qahac seliseli wamma qeri uñagina ewa siñginaguc Miñ Kewu welen qemimu. ¹² Mambéc keckeciguc ségiségi wammu. Wañu zéra béraiguc imi nañselima kecmu. Wañu nalé séc seliseli wamma zéwelec ai memu. ¹³ Ic embac téréya ieneñ iwawai ménac mén hocgic amunec qamunec wañamuma heheñgàngina qegic yandima kemma ic enia ionac acguc keñ sécgé énécmimac. ¹⁴ Unu nesi wañ énécmigic mozocgé énécmima ménda saecgé énécmimu. ¹⁵ Ségiségi

wanžu iniguc ségiségi wammu. Ewa biric wanžu iniguc ewa biric wammu. ¹⁶ Eñawu ewa momac wamma nanan eñeñaguc ewa qerigina ménda niñkumumu, néñ nanan mamayaiguc kecmu.* Wanžu eñacnec niñtegic qin̄tegic ic ésécnec ménda meen̄ amumu. ¹⁷ Mén̄ac mén̄ haka biria wañ énécmigic haka birianén̄ tasé kuku ménda wammu. Wanžu ic embac ionac kicginaiguc haka hiabia wamma kecmu. ¹⁸ Ini niñgic eñac wammuc séc wañu, ic embac moczoñ yanda iniguc luae qema kecmu. ¹⁹ Ala sorochéna ini eñac hazécgina tasé kuku ménda wañ énécmimu, néñ Miñ Kewuac qeri biriawac buña zéma haigic hemac. Kiwi mén̄ yomuhuc ooyawac heyu imuhuc zézua; Hazéc ionac kitiwa melen̄ melen̄ ai imi nuaru hezac imuac nenaoc melen̄ énécmiman̄, Miñ Kewunén̄ zézac. ²⁰ Wanžu néwécgeñaguc guac hazécganén̄ yaka niñ humuyu nene gumuwésémañ. Wanžu doku niñ humuyu doku mina nemac. Imuhuc wamma gi imi iwac oruhaiguc lokoc bélan̄aguc tocgéna emmac. ²¹ Birianén̄ ménda gogicmac, néñ haka hiabia wamma haka biria imi tidagéna mamac.

13

Baec galen̄ ionac ac niñtoho wammu.

¹ Icyá icyá imi galen̄ hécgina ionac méra bacginu kecmu. Hénia imi yomuhuc, galen̄ ai buña mén̄néñ mén̄ Anutunén̄ ménda niñunec mén̄ ménda hicñima hezac. Wanžu galen̄ moczoñ

---

* **12:16:** Welen̄ qequeac ai hia memañ zé niñkumuma.

yanda imi Anutunéh kumu énécmiyecac keczu.
2 Imuac niñac galeñ buña ionac acgina qeçe imi Anutuac zézé seliawac ac qeçe wanzac. Wañu imuhuc acgina logianzu imi enaocnec késpedes imuac tasia mihicñimu. 3 Galeñ ic imi haka hiabia wambiñ zéni bac yandi yandi ménda wañ nénécmianzu, néñ haka biria wambiñ zéni imuhuc wañ nénécmianzu. Imuac gi imi ic ménñ kuhaguc iwac niñ bac yandi yandi ménda wammañ zé ninzanñiguc haka hiabia wamma kecbésémañ. Imuhuc wanna mepési géngéña wammac. 4 Ic galeñ ménñ imi Anutuac welen qeçeya kecma guac muru kekec hiabia mihicñi gémmañ zé keczac. Wañu gi haka biria wañzanñiguc iwac mia bac yandi yandi wambésémañ. Inéñ sou qaruc imi enñdac ménda késa keczac. Imi mia Anutuac welen qeçe icya kecma ménñéh haka biria wañu Anutuac qeri gericyawac welen qema késpedesicyawac kitiwa melen mianzac. 5 Hénia imuac niñac méra bacginu kecmuac hezac. Imi mia Anutuac qeri geric imuac niñac sac qahac, néñ ewa qerigina solañ imuac niñac momacnec imuhuc wammuac hezac. 6 Ieneñ imi Anutuac welen qeçe ichéra kecma nalé séc ai mema welen qeénécmianzu. Hénia imuac niñac ini takis acguc haimuac hezac. 7 Imuac takis hénia hénia énécmimuac hezac imi moczoñ énécmimu. Takis niñac zégic takis énécmimu. Bac yandiyandi wañ énécmimuac hezac ionac imi bac yandi yandi wañ énécmimu. Eegina héi énécmimuac hezac ionac imi eegina héiénécmimu.

Ala waŋamuma qerinéŋ goihéihéi waŋamumu.

⁸ Ic ménac mén taséginaguc ménda wammu, néŋ siŋ niŋamuma kekec imuac sac niŋgic taségina wammac. Ménénéŋ ic tosara goigina héianzaciguc ic imi mia héna ac moczoŋ méndacdaczac. ⁹ Kaisero ménda wammu. Ic ménda unuhumumu. Kowu ménda nemu. Héipuc ac zéwiŋ zé ac ikoc ménda wammu. Hémbaoc ménda wammu. Waŋu héna ac tosara hezac, néŋ héna ac moczoŋ imi geŋga goiga héiamuanzaŋ imuac séciguc alagawac goiya héimiwésémaŋ ac imuac qeriaiguc hedaczac. ¹⁰ Goi héihéinéŋ alayawac haka biria ménda wammac. Héniá imuac niŋac goi héihéi momacgucnéŋ héna ac moczoŋ wandac wandara wanzac.

Haka dimuhuc waŋamuma kecbiŋ?

¹¹ Waŋu nalé yomuac tanera bec niŋtegicma hakagina yomuhuc wamma kecmu. Kicga hima gau igucnec yabésémaŋ imuac naléya imi bec hazac. Némac niŋ, walac niŋzéngeŋma mambéc waŋiŋ éséc qahac, néŋ imi ogicma deguc aŋgén titinina imi hosucgé nénécmizac. ¹² Siŋi imi keŋ keru bec ama gianaŋmaŋ zé wanzac. Imuac niŋac neŋaŋ siŋi tunumaŋac wawaŋ meme aténdacma edamuyawac bunda maleku héini hiŋgacmac. ¹³ Kaiweac séciguc wawaŋ meme ee héihéiyaguc qindiŋi amuma kecbiŋ. Kaiziliweŋ zéma doku seliguc ewa soho qahac, kaisero zéma séwiac siŋiguc qahac, waŋu euqeŋe zéma nimbupuciguc qahac, ¹⁴ néŋ maleku éséc Miŋ Kewu Yesu Kristo

héiamuma kecmu. Wañu séwiginawac siñ niñac wamma séwiac ai* imi ménda niñarenjúmu.

14

Ninzéñ ninzéñ selia zéma ninzéñ ninzéñ bébélacgia.

¹ Mérénéñ méñ ninzéñ ninzéña kuha mamaya kecma niñ éréhéc wañu zésure ménda wammimu. ² Méñ imi iwaiwai moczoñ efima nemacac séc ninzéñ ninzéñ selia késa keczac, néñ méñ imi ninzéñ ninzéña bébélacgia imuac zuazua sac neanzac. ³ Nene imuac me imuac efima neanzac inéñ nene tosara ménda neanzac iwac niñu mamaya ménda wammac. Wañu nene tosara ménda neanzac imi acguc nene imuac me imuac efima neanzac i késpedesyaguc ménda zémimac. ⁴ Gi mérénéñ ic méñac welen qeqeya niñgésima keczañ? Nanañ selia me maqeqeya imi moczoñ eñeya miñinanéñ niñu hezac. Miñ Kewuninanéñ hia meselimiya nammacac séc. Imuac i imi Anutunéñ nañgéyu hia nañselimac. ⁵ Ic méñnéñ ai meme méñac niñu tosara onogicma téréya wañanzac. Wañu ic méñnéñ niñu ai meme moczoñ sécgina momacguc wañanzac. Imuac waigic ic eñac eñac niniñginaiguc niñselima zému. ⁶ Ai meme méñac niñu téréya wanzac imi mia Miñ Kewuac niñac wamma imuhuc eeya héimianzac. Wañu iwawai méñac méñ efima neanzac imi acguc Miñ Kewuac niñac wamma imuhuc wañanzac. Wañu iwawai méñac méñ niñgésima ménda neanzac imi acguc Miñ Kewuac

* **13:14:** Késpedesic ac siñniñ.

niḡac wamma imuhuc wamma Anutu ewa hia ac ézéanzac. ⁷ Neḡaḡ murunec méḡnéḡ méḡ eḡeya niḡac ménda keczac. Waḡu méḡnéḡ méḡ eḡeya niḡac ménda humuanzac. ⁸ Kecbiḡiguc Miḡ Kewuninawac niḡac kecbiḡ. Waḡu humuwiḡiguc imuhucyanec Miḡ Kewuninawac niḡac humuwiḡ. Imuac Kecbiḡiguc me humuwiḡiguc séc nini Miḡ Kewuac buḡa wanzḡi. ⁹ Hénia imuac mia Kristonéḡ humumia zéma kekecginaguc momacnec Miḡ Kewu waḡ énécmimaḡ zéma humumaguc muḡguc qelima yarec. ¹⁰ Waḡu neḡaḡ moczoḡ Kristoac gésigési tatac imuac wésiaiguc nambiḡac hezac. Imuac gi némac niḡac dacga me munaga gésimianzaḡ? Waḡu némac niḡac dacga me munaga mematiti wammianzaḡ? ¹¹ Imuac mia kiwi méḡ yomuhuc ooyawac hezac; Miḡ Kewu zézacnéḡ; Ni hélacnec keczua, imuac simiḡgina séc simiḡ héinéndacmu. Waḡu ezelaḡgina séc Anutuac muru zéhicḡima mepésimimu. ¹² Imuac neḡaḡ murunec icya icya Anutuac muru eḡeya aiya meyec séc zéhicḡi mimacac hezac. ¹³ Imuac bec neḡaocnec ménda zégési waḡamuwiḡ. Néḡ dacga me munagawac muru qonzontoḡ gégéyawac baḡa me manam batucac iwawai méḡ ménda haimiwésémaḡ. ¹⁴ Ni Miḡ Kewu Yesuac qeriaiguc niḡasarima ninzégéanzua imi mia yomuhuc; Iwawai méḡnéḡ méḡ* zapi qeḡeyaguc ménda wanzac, néḡ iwawai méḡac niḡu zapi qeanzac iwacnec sac iminéḡ zapi qeḡeyaguc wanzac. ¹⁵ Nene gi neanzaḡ imuac niḡac dacga me munaganéḡ niḡ

* **14:14:** Nene hénia hénia.

yéwérizaciguc gi imi goi héihéiiguc ménda wanzañ wanzac. Kristonéñ alagawac niñac wamma humuyec, imuac gi nene niñac wamma ménda mebiri miwésémañ. ¹⁶ Imuac ini galeñ megic haka hiabiagina imuac niñac wamma qeçetali ac zéénécmiwu niñac. ¹⁷ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi nene doku nezéléléñiguc ménda hezac, néñ Uña téréyawac qeriaiguc solañ dindiña zéma luae zéma ségiségi wamma kekec iminéñ mia hezac. ¹⁸ Némac niñ, haka imuhuc wamma Kristo welen qemizac imi Anutunéñ añgénéñ timimacac séc wanzac. Wañu baec ic ieneñ acguc imuac niñgic sécgémac. ¹⁹ Imuac bec neñañ luaeac buña zéma meme seli ai imuac mia nesima kembiñ. ²⁰ Nene niñac wamma Anutuac ai imi ménda hézénéñ géwésémañ. Nene moczoñ yanda imi hiabia. Wañu ic méñnéñ nene ménéñ alaya ménda neanzac imi kiwaiguc nema meyéwéri mimac imi hiabia qahac. ²¹ Wañu yañ beric, waiñ selia, me iwawai tosara ménda nema alaga qonzontongé mimia ménéñ ménda wambésémañ iminéñ haka hiabia soroc wanzac. ²² Imuac ninzénéñ ninzénnga imi Anutuac kiwaiguc geñga muru késa kecbésémañ. Ic méñnéñ haka ménéñ wammañ zé hiabia zéma ninzénngéma wammaguc eneya haka imuac ménda zégési amumaciguc zézé ségiségiyaguc wanzac. ²³ Éwa éréhéc wamma neanzaciguc imi, ninzénéñ ninzénéñ igucnec qahac imuac niñac késpedesiyaguc zémimia wanzac. Wawañ meme ninzénéñ ninzénéñ igucnec ménda hahaya imi moczoñ késpedesiyaguc wanzac.

15

Yesuac séciguc wamma neňañ ewanec ménda kecbiň.

¹ Kucninaguc nini imi tosara kucgina mamaya ionac qeka meka hakagina imi bisiqatén waň énécmima kecbiň, néň neňacnec ségiségi ménda mihicňi amuwiň. ² Neňac neňac imi haka hi-abiawac alahécnina meyac énécmiwiň zé ségiségi mihicňi énécmiwiň. ³ Kristo acguc eňeya ewa hia niňac ménda waňamuyec. Kiwi yomuhuc ooy-awac hezac; Zébiri qébiri waňgégic ionac zébiri qébirinéň nuac qacnaiguc mazac. ⁴ Ac kuazéc becneç ogic imi neňañ pakeň ac wammac niňac ogic. Imi mia neňañ gum bénzénzéniguc bisi qatén wamma keçni kiwi téréya iminéň naňgé nénécmiyu kic hihi wamma kecbiň niňac imuhuc ogic. ⁵ Deguc gum bénzénzén zéma qeri efiefi miňina Anutunéň waň énécmiyu ini Kristo Yesuac séc méndacma eňawu ewa momac wammu niňac imuhuc waň énécmiyec. ⁶ Imuac mia ewa qeri momacguc zéma kuagina momacnec Anutu Miň Kewunina, Miň Kewu Yesuac Maňgocya mepé qepési wammimu niňac imuhuc waň énécmiyec.

Buňa suruc hiabia imi Yuda ic zéma ic enia momac yanda neňañ buňa.

⁷ Imuac niňac Kristonéň neňañ nénépésima Anutu mepésimiyec ésécneç ini acguc épésiamumu. ⁸ Énézéwa niňgic; Kristonéň Anutuac ac héla niňac wamma séwi tasé hericheric haka imuac welen qeçe ic waňec. Imi mia sisipac ac yandagina ionac waň énécmiyec

imi meselimanḡ zé imuhuc waḡec. ⁹ Imi mia ic enia ienenḡ wésé niniḡa niḡac wamma Anutu mepésimimu niḡac imuhuc waḡec. Imuac mia kiwi ooya méḡ yomuhuc hezac; Imuac bec ni baera baera ic embac ionac sugcinaiguc Miḡ Kewu gi ewa hia ac gézéma qacga mepésima legic héigémmanḡ. ¹⁰ Waḡu muḡguc yomuhuc ooyawac hezac; Baera baera ic embac hénia hénia ini imi, Miḡ Kewuac ic embachéra iniguc ségiségi wammu. ¹¹ Waḡu muḡguc yomuhuc zézac; Baera baera moczoḡ Miḡ Kewu mepési mimu, baera baera ic embachéra ini legic héimimu. ¹² Waḡu Yesaianénḡ yomuhuc zézac; Yesiac zali méḡnéḡ baera baera ic embac galenḡgé énécmimanḡ zé qérawia qema yacmac. Yaru baera baera ic embac ienenḡ iwac muru kic hihi wammu. ¹³ Niḡkumunina Anutunénḡ ségiségi hénia hénia zéma luae imi ninzénḡ ninzénḡginaiguc kuaya qeqeya tiénécmiyu Uḡa téréyawac kuhanénḡ niḡkumugina mesécgé énécmiyu qesalecgémac niḡ wanzua.

Pauloac ai buḡa.

¹⁴ Ala hécna, ini haka hiabia zéma niniḡginanénḡ sécgé énécmiyu meseli amuma kecanzu imi ni ninzénḡgé énécmizua. ¹⁵ Waḡu ini imuac muḡguc niḡqelimu niḡac Anutunénḡ sese néḡec imuaru héhélima porinḡ qahac ac yomi oénécmizua. ¹⁶ Waḡu neḡ baera baera ic embac ionac niḡac wamma Kristo Yesuac ai ic wamma Anutuac buḡa suruc hiabia imuac hofac oo ai ic wamma baera baera ic embac imi iwawai Anutuac haimimia ésécnec onopocba Uḡa Téréya

qeriaiguc météré énécmimia waŋu Anutunéŋ énépésimac niŋac ewa hiawac ai buŋa imi genéŋec. ¹⁷ Imuac ni Kristo Yesuac qeriaiguc Anutuac ai imuac nimba ni imi eebipinaguc wanzua. ¹⁸ Ni iwawai tosara niŋac ménda zéman, néŋ ac yomuac sac porinŋa qahac zéwa niŋgic; Yesu Kristonéŋ baera baera ic embac welenŋ qeénécmiwa niŋtoho wammu niŋac ni népésiyu acna zéma wawaŋ memena zéma ¹⁹ asé kiwi kuhaguc zéma haka welicwelicgia zéma Anutuac Uŋa téréyawac kuhaiguc ai meyi. Imuhuc wamma Yerusalemnec Ilurikon ama areŋa yanda séc buŋa suruc hiabia imi zéau énécmiyi. ²⁰ Waŋu ai ic ménŋac ai qambaŋaiguc ai mema nambiac zéma osima bec Kristoac qara qacma keczu baec imuaru imi buŋa suruc ménda zéau énécmimaŋ zéma niŋseliyi. ²¹ Kiwi ménŋ yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac tosara Miŋ Kewuninawac buŋa suruc ménda énézégic niŋgic imi eneŋ hémmu. Waŋu ménda niŋgic imi eneŋ niŋasarimu.

²² Hénia imuac niŋac mia onac muru hamaŋ zé waŋanzua. Waŋu hatac sasala hézicgé nénéŋa waŋec.

Paulonéŋ Roma ama areŋa yanda ogicma Spein ama yandaiguc kemmanŋ zé keŋec.

²³ Waŋu deguc imi yomuaru ai memeyawac ama baec ménŋ ménda hezac. Waŋu yawuŋ sasala érékecma deguc ini inicmaŋ zé siŋna henéŋecac henéŋzac. ²⁴ Spein baeciguc kemmanŋ zé kemma onac baec ogicma kemmanŋ nalé imuaru inicba niguc tacgic sécgénéŋu duŋa eneŋ

mia méra némma baec imuaru méli némmu niñac wañanzua. ²⁵ Wañu deguc imi Anutuac ic embac téréya welen qeénécmimanñ zé Yerusalem kenzua. ²⁶ Imi mia Makedonia zéma Akaia ic embac ieneñ ic embac téréya Yerusalem keczu ionac suggina igucnec ic maqeqeya ionac niñac wamma ewa hiawac iwawai haigic imi mema keñ énécmimanñ niñac kenzua. ²⁷ Ieneñ imi ségiségi wamma imuhuc wañgic néñ taségina imuhuc meleñ énécmimuac hezac. Baera baera ic embac imi iwawai téréya méndéñ énécmiyu késa keczuiguc baecac iwawai mema Yuda ic welen qeénécmimu iminéñ haka dindiña wanzac. ²⁸ Imuac mia neñ ai imi metecgéma héla yomi nenaoc héipuc wamma méraginaiguc haimaguc onac muru hama inicmaguc duña imuacnec Spein baec yandaiguc kemmanñ. ²⁹ Neñ onac muru hamañ imuaru Kristoac mozoc kuaya qeqeya mema hamañ imi ni niñzua.

Eñeya méra mima Anutu zéwelec wammimu niñ énézéyec.

³⁰ Ala hécna, ni Miñ Kewunina Yesu Kristoac niñac zéma Uña téréyawac ewa siñ niñac wamma zénañgé énécmizua; Niguc momacnec seliseli wamma zéwelecginaiguc nuac niñ Anutu yomuhuc zéwelecimu; ³¹ Yuda baeciguc ic tosara niñtoho ménda wamma keczu ionac méragina igucnec metecgé némmac. Wañu Yerusalemiguc welen qeénécmiwa ic embac téréya eneñ niñgic hia wammac. ³² Wañu Anutuac ewa siñ heyu ségiségi wamma onac muru hama iniguc momacnec tachiarumañ niñac zéwelecmu. ³³ Luae

miñina Anutunéñ momac yanda iniguc kecmac.
Hélaecnec!

16

Pauloac yaizézé ac.

¹ Ni Kenkerea hénaorin ionac ai embac ke-
canzac embac nauñnina Foibe iwac mia héipuc
wammima énézézua. ² Embac yomi mia ic embac
sasala zéma ni momacnec méra nénécmianzac.
Imuac mia ini imi Miñninawac qeriaiguc haka
soroc ic embac téréya ionac wañ énécmimia
séiciguc i héihéré mimu. Wañu iwawai méñ niñac
horu méra mimu.

³ Wañu yaizézé acna Kristo Yesuac qeriaiguc
nuac ai momac éréhécna Priska* zéma Akila ior-
rac érézému. ⁴ Ieren imi nuac niñac wamma
kekecgira momacnec zéraiguc haiyoc. Neñnec
qahac, néñ hénaorin baera baera keczu imi eneñ
imuhucyanec iorac niñac ewa hia ac érézému.

⁵ Wañu yaizézé acna imi hénaorin iorac amaiguc
tocgéanzu i momacnec énézému. Ala sorocna
Epaineto yaizézé acna ézému. Ic imi mia Asia
baeciguc Yesuac muru héla gocmia mérerawac
hicñiyecac keczac. ⁶ Onac niñac wamma ai
kuneñ yanda meyec Maria iwac acguc yaizézé
acna ézému. ⁷ Nuac sac tasé éréhécna, hésa ic
momac éréhécna, Androniko zéma Yunia iorac
mia yaizézé acna érézému. Yesuac Méliméli ic
ieneñ acguc qac buñagira ninzu. Wañu ieren imi
ni Yesu ménda nimmiwanec walac ninzéngeña
Kristoac qeriaiguc kecanzaoc. ⁸ Wañu Yesuac

---

* **16:3:** Me Priskila.

qeriaiguc ala sorocna keczac Ampiliato iwac imuhucyanec yaizézé acna ézému. ⁹ Wañu Kristoac qeriaiguc ai momacna Urbano zéma ala sorocna Sitaki iorac acguc yaizézé acna érezému. ¹⁰ Wañu Kristoac qeriaiguc manam batuciguc nañseliyu ninzénge mini keczac Apele i zéma Aristobulo iwac ama qeriawac areñhéra ionac mia yai zézéna énezému. ¹¹ Wañu sac kiticna Herodion yaizézé acna ézému. Wañu Narikiso ama qeriawac areñhéra ionac imuhucnec yaizézé acna énezému. ¹² Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney meyc Tirifaina zéma Tirifosa iorac acguc yaizézé acna érezému. Wañu Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney yanda meyc Peasi iwac mia yaizézé acna ézému. ¹³ Miñ Kewuninawac qeriaiguc gésimimia wañec Rufu zéma iwac neñgocyaguc yaizézé acna érezému. Iwac neñgocyaney ni momacnec neñgoc wañ néhec. ¹⁴ Asinjkrito zéma Filegon zéma Hereme zéma Patoroba zéma Herema zéma dacmuna eñawu momacnec keczu ionac yaizézé acna énezému. ¹⁵ Filologo zéma Yulia zéma Nirea zéma iwac nauja zéma Olimpa zéma ic embac téréya iniguc keczu ionac mia yaizézé acna énezému. ¹⁶ Ini imi haka téréyaiguc kiricne amuma yaizézé ac wañamumu. Kristoac henaoriñ moczoñ yandaney yaizézé ac énezézu.

Tiliñtiliñ ic ikora ionac bianjac ara zéyec.

¹⁷ Dacmuna hécna ni selianec zénañgé énécmizua. Pakeny ac niñareñgéic imi héñara mema héndéñ héndéñac yaré mihicñianzu imi

onac galen mema héñacgina memu. ¹⁸ Ic embac imuhuya imi Miñnina Kristo ménda welen qemianzu, néñ enañ kerac tomençina welen qeamuma ac haléc zéma ac ikoranéñ ic embac ewa éréhéc ménda wamma kecanzu imi ikoc wañ énécmianzu. ¹⁹ Onac niñtohotoho hakaginawac suruc buña imi zégic niñanzin. Imuac ni onac niñ wamma ségiségi wañanzua. Wañu eneñ haka hia biaiguc imi niñtegic qindegic ginaguc wammu, néñ haka biriaiguc imi késpedes qahac kecmu niñac wanzua. ²⁰ Luae miñina Anutunéñ Biria miñina imi hénagina duandiaiguc oporu tizizamu. Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ iniguc hemac.

Pakeñ ac tectecgia.

²¹ Ai momacna Timoteo zéma nuac taséhéçna Lukio zéma Yason zéma Sosipata ieneñ imi onac yaizézé ac énézézú. ²² Pauloac méra mima kiwi yomi ozua ni Tetio acguc Miñ Kewuninawac qerai-guc onac yaizézé ac énézézua. ²³ Wañu ni zéma hénaoñ moczoñ ninicgalen wamma keçzac ama miñina Gaio i acguc onac yaizézé ac énézézac. Wañu ama areña yanda yomuac soukiwa galen Erasito zéma ic muna Kuato iereñ acguc yaizézé ac énézézaoc. ²⁴ (Miñnina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac. Hélacnec!)†

²⁵ (25a) Buña suruc zéma Yesu Kristo zéauau imuac ai buñana imi nalé hénihénia igucnec sançima heyec. ²⁶ Heyu deguc imi usuya aunéncmiyec. Wañu Anutu heheseli miñina iwac

---

† **16:24:** Kiwi tosaraiguc; Kembraña yomi ménda hezac.

zézé selia imi niñtohoma kua meme ic ieneñ
kiwi onénécmiyec. Wañu kiwi iminéñnec baera
baera ic embac ieneñ niñzénégema niñtohomu
niñac ac saña mewinini nénécmiyec. Wañu ac
saña imuac séciguc hicñiyec buña suruc hiabia
iminéñ ^(25b) ini efefianec meseli énécmimacac
séc wanzac. ²⁷ Nindac qindac Anutu iwac muru
mia Yesu Kristoac murunec qac buñanéñ heheseli
hema emma hemac. Hélécnec!

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language
of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long
Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665